

LIST ŽUPE GOSPE SNJEŽNE Br. 28

www.vid.hr

LIST
ŽUPE
GOSPE
SNJEŽNE

VID-PRUD-DRAGOVIIJA-PODGREDE-OGRAĐ

LIST ŽUPE GOSPE SNJEŽNE

travanj 2023.
br. 28

Izdaje:
Župni ured Vid

Lektura:
Melani Glavinić

Uredili:
Vicko Marušić i Branko Markota

Fotografije:
Marko i Vicko Marušić,
Branko Markota, Anđelko Prusac

Naslovnica:
Procesija na blagdan Srca Isusova
24. lipnja 2022

Poledina:
1. Sv. Pričest, 26. lipnja 1960 u
crkvi Sv. Vida, VI razred 1963/1964
u Metkoviću

Dizajn naslovnice i poledine:
Branko Markota

ISSN: 1331-9345

Svi koji žele surađivati u listu mogu svoje članke, crteže i fotografije poslati isključivo u digitalnom obliku na dolje navedenu e-mail adresu.

Tel/fax: 020/687-392

Adresa: Župni ured Vid,
Ledene Gospe 18, 20352 Vid

E-mail: listzupe@vid.hr

Naknada: 200 primjeraka

Tisak: FRAM-ZIRAL, Mostar

ZADNI BROJ LISTA ŽUPE GOSPE SNJEŽNE?

Nakon 24 godine izlazenja župnog lista i 28 tiskanih brojeva, vrijeme je za zatvoriti ovo poglavlje. Kao volonteri i urednici trudili smo se održati List na životu, ali dalje nije išlo. List je ispunio svoju svrhu i bio svojevrsna kronika župe, nešto što bi svaka obitelj trebala imati u svojoj arhivi gdje se može pročitati povijest i odrastanje brojnih generacija. List je sadržavao kvalitetne i stručne članke, citiran je i čitan

i van granica Hrvatske te ostaje zabilježen u katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Nažalost, kao narod izumiremo. Sve je manje događanja u mjestu a prestanak rada udruga/ i sekcija pokazuje kako i župa ide u tom smjeru. Problemi s pronalaskom lektora, brojni listovi koji nisu preuzeti posljednjih godina, uzaludni pozivi na uključenje u pripremu

lista te slab interes su znakovi da za List više nema budućnosti. Posljednjih godina smo ga pokušali "održati" na životu, ali više se ne može. S nadom da će se ipak pronaći netko voljan da nastavi djelo koje je započeo don Stanko prije 24 godine i da će biti interesa da broj nastavi izlaziti bar periodično...

BRANKO MARKOTA, VICKO MARUŠIĆ

Uvodna riječ župnika

Dragi i poštovani župljani! Zahvalni smo Bogu što opet pred nama imamo novi broj župnog lista i što na ovaj način možemo biti povezani kroz brojne događaje u prošloj godini. Kroz jednu godinu uistinu ima puno toga čemu smo svjedoci i što se utisne u naše pamćenje. Puno je lijepih i radosnih doživljaja i trenutaka koje rado i dugo pamtimo, kojih se spominjemo i o kojima pričamo drugima. Postoje i oni manje lijepi i manje dragi događaji kojih smo bili svjedoci a također se urežu u naše sjećanje. Kroz ovaj župni list pokušavamo se prisjetiti takvih brojnih događaja i situacija te ih podijeliti međusobno. Ima jedna lijepa latinska izreka koja glasi: "Verba volant, scripta manent" odnosno „Riječi lete, zapisano ostaje“. Zato i ovaj novi broj župnog lista nam želi pohraniti i sačuvati sve što se dogodilo među nama i s nama jer smo svjesni da u silnoj užurbanosti mnoge stvari brzo i olako zaboravimo. Događa se puno toga u našim obiteljima, mjestima, društvu, Crkvi i u svijetu. Zato je potrebno te trenutke i na ovaj način zabilježiti i

sačuvati od zaborava.

Svima se zahvaljujemo na sudjelovanju i doprinosu te želji da podijelimo s drugima ono što smo proživjeli i doživjeli. Uvijek potičemo da se uključite u što većem broju i da damo svoj doprinos te na taj način zapravo posvjedočimo da nam je stalo do nas samih i do našeg zajedništva. Često upadamo u opasnost da očekujemo od drugih nešto a sami pri tome ostajemo sa strane usamljeni, pasivni i neizinteresirani. Nastojmo zato svojim doprinosom i pisanim prilozima obogatiti jedni druge, ponuditi drugima nešto lijepo, korisno i poticajno a koje će nas izgrađivati i jačati nam zajedništvo. Naša zahvalnost ide na poseban način onima koji najviše "potežu" i koji se najviše angažiraju da ovaj list i dalje izlazi.

Ovdje koristim prigodu da vas sve potaknem na naša nedjeljna i blagdanska okupljanja te zajedništva na svetoj misi. Ona su uvijek vrhunac naših slavlja, tradicija i običaja. Nažalost, osjećam da se mnogi udaljuju od tih slavlja i da se tek ponekad „ukažu“ po potrebi. Posebno apeliram na vas mlade i na mlade roditelje koji

ste u naponu snage a izgleda da baš nedjeljom i blagdanom naglo „klonete“ i lako posustajete. Vjera se živi i očituje u zajednici i zato nemojmo ostati samo deklarativni i „vjernici na papiru“. Ne dopustimo da nas druge osobe, sadržaji i mjesta u to milosno vrijeme „namame“ i odvuku od Isusa, Njegove crkve i od župnog zajedništva. Podsjećam vas da su nam i dalje svake nedjelje ujutro dvije svete mise. One nisu dokinute a vrata naše crkve za sve vas su otvorena.

S blagdanom Cvjetnice ulazimo u Veliki i sveti tjedan. Tu slavimo naše najveće svetinje: Kristovu muku, smrt i slavno Uskrsnuće. Dopustimo uskrsnome Gospodinu, da u nama razari plamen vjere. Budimo mu zahvalni što je za nas pobijedio smrt svojim slavnim Uskrsnućem i što nam je darovao život vječni. Posvjedočimo, pokažimo i dokažimo svojim dolascima i okupljanjima oko živoga i uskrsloga Gospodina da Njemu pripadamo. Neka On rastra svaku tamu i tminu i iz našega života.

Sretan i blagoslovljen Uskrs svima Vama!

Vaš župnik don Milivoj Čalo

I. i II. razred

1952./1953. u Prudu

1. Ante Volarević, 2. Zdravko Marušić, 3. Marko Zubac, 4. Pavo Kešina, 5. Ante Ilić, 6. Jure Markota, 7. Mirko Marušić,
8. Mate Musulin, 9. Pero Pejar, 10. Sofija Volarević, 11. Ljilja Marušić, 12. Zlata Volarević, 13. Dragica Boras, 14. Mara Vidović, 15. Neda Jurišin, 16. Jela Petković, 17. Kata Kešina,
18. Špiro Klobučić, 19. Špiro Volarević, 20. Andrija Suton, 21. Nedo Zubac, 22. Mirko Volarević, 23. Kata Šiljeg, 24. Zora Ramić, 25. Biserka Markota,
26. Josko Suton (MT), 27. Josko Suton (ST), 28. Jure Ereš, 29. Milenko Jakić, 30. Ivanka Volarević, 31. Ljilja Brnas, 32. Živka Suton, 33. Učiteljica Mira
(foto iz arhive Jele Marušić)

1. sv. Pričest, 26. 6. 1960, crkva sv. Vida

1. Mate Jakić (Bili), 2. Josip Pavlič, 3. Mate Vučić (Župan), 4. Marija Ilić (Brnas, ...?), 5. Angela Volarević (kći Tome), 6. Ivanka Jakić (kći Marka), 7. Ružica Kešina (Petković), 8. Radojka (čs Angelis) Kešina, 9. Ivanka (čs Beatrica) Ilić, 10. Ivanka (čs Dragutina) Boras, 11. Nada Manda (čs Leticija) Boras, 12. Mara Ilić, 13. Vlado Volarević (Mate), 14. don Ante Vojnović, 15. Ante Taslak (Odža), 16. Rade Volarević (Delija), 17. Bariša Ereš (Mate), 18. Ante Petković (Petra), 19. Anđelko Prusac, 20. Vido Kešina (Josipa), 21. Mate Volarević (Stipana)
(foto iz arhive Anđelko Prusac)

VI. razred

1963./1964. u Metkoviću

1. Marko Brečić (†), 2. Stipe Jelčić (†), 3. Ivanka Ilić (čs Beatrica), 4. ... Magzan, 5. Slavica Magzan, 6. Anelka Arnaut, 7.?, 8. Vinka Rajić, 9. Anka Kaleb, 10. Mara Volarević (†), 11.?, 12. Neda Talajić, 13.?, 14. Ljubo Taslak (†), 15. Josip ..., 16. Smilja Suton, 17.?, 18. Ružica Kešina, 19. Nada Boras (čs Leticija), 20. Jure Ilić? (†)?, 21. Andrija Oršulić, 22. Mara Ilić, 23.?, 24. Anđelko Prusac, 25. Mate Vučić, 26. Vido Kešina, 27. Rajko Rajić, 28. Rade Volarević, 29.?, 30. Petar Bukovac (†), 31. Ante Taslak, 32.?, 33. Stipe Vukša, 34. Frane Mustapić (Frane Šiljeg?), 35. Maleta, 36.?, 37. Josip Mijić.
(foto iz arhive Rade Volarević)

Blagdan Ledene Gospe, fotografija snimljena prije 1972

Prvopričesnici iz 1966.

Prva pričest u župi Gospe Snježne iz 1966 godine (generacija učenika 1957. i poneko 1958. godište-župnik je bio don Mate Selak 1961.-1969.). Na slici smo prepoznali učenike kako su ih zvali onda a neke i danas,

Vlado, Rudo, Žiga, Peća, Gašo, Ćikola, Radojica, Branko, Titoja, Stipić, Želja, Bili, Baran, Ćiro, Vido, Nedo...

S ove fotografije 2 su preminula (Branko Ramić i Ćiro).

Prvopričesnici (muški) s župnikom don Matom Selakom 1966. iza crkve Gospe Snježne u Vidu

Zajednička slika svih prvopričesnika / prvopričesnica iz 1966. godine

Mala riva, ljeto 1976. (foto Anđelko Prusac)

Vigdis Prusac na starom zvoniku
ispred župne crkve Gospe od Snijega,
ljeto 1973. godine

Iz toponimije župe Vid

Domagoj Vidović

Uvod

Selo Vid nastalo je na razvalinama Narone, drugoga po veličini antičkoga grada u Dalmaciji. Ime Narona Petar Skok drži predrimskim te ga povezuje s korijenom *nara/nera* 'izvorska voda', a Meyer s osnovom **ner-/nar* s kojom se povezuje i hrvatski glagol *roniti* (mjesno u Neretvanskoj krajini *norit*). Spona je između antike i srednjovjekovlja crkva svetoga Vida, nastala na temeljima starokršćanske bazilike iz V. stoljeća. U štovanje se svetoga Vida pretočio kult poganskoga hrvatskog božanstva Svantevida te su stare crkvice posvećene svetomu Vidu počesto i spomenici pokrštaivanja hrvatskoga stanovništva u našim krajevima. Ime je Vid nastalo od imena spomenutoga svetca, a njegovim imenom motiviran je i niz toponima na širem području. U Neretvanskoj dolini to su *Vidonje* (župa u Zažablju te zaselak sela Plina na desnoj obali Neretve), a na stolačkome području *Vidovo polje*, *Vidoštak* te *Bitunja* (osobno ime *Bitoie* zabilježeno je u Trogiru 1322.). Uostalom i sam se Stolac nazivao Vidoškim Gradom.

Prve sigurne vijesti o postojanju naselja nastala na temeljima Narone potječu iz XIV. stoljeća. Tad je Juraj Radetić, koji je umro u Neretvi (riječ je zapravo o Drivi čije je latinsko i poslije talijansko ime bilo *Narenta* – Neretva) 1348., ostavio

crkvi svetoga Vida legat od 80 dukata. Gojislav (H)orlović iz Drive 1444. ostavio je, pak, trećinu legata crkvi *in Santo Vido*, što upućuje na to da je starije ime naselja vjerojatno bilo Sveti Vid, a tu pretpostavku dodatno potvrđuje činjenica da se na talijanskim zemljovidima naselje navodilo pod imenom *Santo Vido*. Crkva se svetoga Vida spominje i 1405., a makarski biskup Lišnjić 1670. spominje crkvu svetoga Vida i Modesta. Rijeka Norin i prevozište na Norinu na kojemu se plaća carina spominje se 1397. te ponovno 1408. u pismu bosanskoga kralja Ostoje braći Radivojevićima. Vjerojatno se navedeno prevozište nalazilo u Vidu jer je sačuvan jedan srednjovjekovni pečat (pretpostavlja se iz XV. stoljeća) s natpisom *Sigillum committis Marci de castrol Widi* (u prijevodu *Pečat kneza Marka iz tabora Vid*). Riječ je, dakle, iako ne možemo pouzdano odrediti godinu nastanka pečata, o prvome spomenu sela pod novim, hrvatskim imenom Vid. Da je Vid vjerojatno bio nastanjen i prije u srednjem vijeku, pokazuju toponimi koji upućuju na trgovinu solju (npr. *Slanica* < *slanica* 'solana') koja se nastavila i tijekom osmanlijske okupacije (npr. *Tuzibelj*; usp. *tuz* 'sol'). S obzirom na važnost proizvodnje i prodaje soli u ta vremena u Vidu je moralo postojati barem manje trgovište ako već nije nastalo znatnije utvrđeno naselje.

Imena naselja u župi Vid

Uz temeljno naselje Vid od drugih se naselja u župi razmjerno rano spominje *Prud* (*prud* u mjesnome govoru označuje izvorski nanos u obliku praga) – srednjovjekovno naselje ili prostor na kojemu su Dubrovčani za svoje potrebe u *Drivi* (< *dri-va* 'lađa'; usp. *drévo*), današnjoj Gabeli, sjekli drva u čemu su ih sprečavali knezovi Radivojevići, gospodari zapadnoga Huma. Zbog toga su se Dubrovčani žalili gospođi Vladi te knezovima Đurđu i Vukiću 1399. Danas nepoznato naselje *Orman* u močvarnome dijelu blizu Gabele spominje se oko 1450. Budući da se naselje spominje prije osmanlijskih osvajanja, ime se ne može povezati s turskim apelativom *orman* 'gusta šuma', nego je vjerojatno riječ o imenu bliskomu toponimu *Rmanj* za koji Petar Skok i Petar Šimunović drže da bi ga se moglo povezati s latinskim pridjevom *romanus* 'rimski, romanski'. Na Orman je herceg Stjepan preselio Gabeljane i prijetio da će im zapaliti kuće ako se usude ostati u Gabeli. Orman se vjerojatno nalazio na obroncima brda Jasenica, negdje između današnje Gabele i Crnića. Ni naselje *Crni Vrh* (*Carnivarh*), iz kojega potječe Vuk(ić) Rupčić, spomenuto u različitim dokumentima 1434. – 1462., nije točno ubicirano (drži se da se nalazilo nedaleko od Čapljine, na desnoj obali rijeke Neretve), ali je moguće da se nalazilo negdje na

Crnome brdu (Jasenici) iznad današnjih Crnića.

Vid se u srednjovjekovlju nalazio u sastavu srednjovjekovne humske župe Luka koja se prostirala uz obale Neretve južno od Dretelja i Tasovčića. Župa Luka obuhvaćala je središnji i zapadni dio današnje Općine Čapljina, područje današnjega Grada Metkovića, Grada Opuzena, Općinu Kula Norinska, priobaljski dio Općine Slivno te prostor današnjega Grada Ploča (bez Baćine). Kao i većina okolnih većih sela, poput Borovaca, Bijače i Otrića, i župa se Vid sastojala od niza zaselaka koji su zajedničko ime ndobili po najvećemu među njima, što je bilježito za političko-teritorijalni ustroj srednjovjekovnoga Huma. Zaseoci su župe Vid: *Crnići* (< *crnići* 'ljudi koji žive pod Crnim brdom'), *Crni Dolac* (< *crn* 'obrastao crnogoričnom šumom'), *Dragovija* (< *Dragov* < [*Dragova gradina*] + *-ija*)¹, *Gradina* (< *gradina* 'utvrda'), *Krivača* (< *kriv* 'lijev, neobrađen'), *Ograđ* (< *ograč* 'ograđeni prostor za stoku'), *Podgrede* (< *greda* 'veća izdignuta stijena'), *Pristupak* (< *pristupak* 'pristanite za lađe'), *Prud* (< *prud* 'izvorski nanos u obliku praga'), *Tuz(i)belj* (< tur. *tuz* 'sol' + tur. *beyazi* 'bijel') i *Volarevići* (< *Volarević* < *volar* 'pripadnik nižega hrvatskog plemstva'). Spominje se i zaselak *Stanine* (< *stan* 'pastirska nastamba') nedaleko od

¹ Selo je nastalo krajem 17. stoljeća naseljavanjem stanovništva prebjegloga iz Hercegovine nakon mletačko-osmanskih ratova. *Dragova gradina* ime je brda iznad sela. Moguće je da je navedeni oronim mitološkoga postanja (< *drag* 'zma'). Sufiks *-ija* ima zbirno značenje te je grčko-romanskoga postanja. Na talijanskim zemljovidima Dragovija je zapisana kao *Dragoulo*.

Crnoga Docca koji je odavno napušten, a ne navodi se ni u jednome popisu vidonjskih zaselaka. Gradina, Pristupak i Tuz(i)belj danas su dijelom sela Vid, a dalmatinski dio Crnića, Krivača i Volarevići dijelom sela Prud. Drugi su zaseoci posve opustjeli u XX. stoljeću.

Različiti jezični slojevi u vidonjskoj toponimiji

Izvanjezične su se okolnosti odrazile i na mjesnu toponimiju. Zbog čestih i obilnih migracija veoma su rijetki tragovi rimskoga i predrimskoga supstrata koje bismo očekivali u Vidu s obzirom na slavnu povijest. Ipak, budući da je i samo ime sela Vid odrazom prvotnih romansko-hrvatskih doticaja te prožimanja kršćanstva i poganskih hrvatskih vjerovanja, možemo slutiti da je starijih prežitaka nekoć bilo znatno više, no da su preslojeni i u najvećoj mjeri iščezli poput mnogih antičkih spomenika koji su razneseni ili nagriženi zubom vremena.

U toponimiji su se župe Vid očuvali tragovi različitih jezičnih sustava. Odrazom je ranih romansko-hrvatskih dodira hidronim *Norilj*, pohrvaćeni lik antičkoga toponima Naron. Na području su se župe odrazili dalmatizmi (posuđenice iz dalmatskoga jezika, autohtonoga romanskoga jezika kojim se govorilo na istočnoj obali Jadranskoga mora) *klačina*, *ploča* i *vrta(l)*. Toponimi koji sadržavaju navedene imenice mogu se smatrati onima koji potječu iz razdoblja neposredno nakon dolaska Hrvata, a budući da je odraza tih imenica na južnohrvatskome

ozemlju poprilično, moglo bi se ustvrditi kako je udio romanskoga starijeg sloja gotovo neznatan u odnosu na očekivanja utemeljena na arheološkim istraživanjima, tj. temeljni je hrvatski sloj, vjerojatno poduprt čestim i obilnim migracijama, potpuno prekrpio pretpostavljeni stariji romanski, rimski i predrimski. U temeljnome se hrvatskom sloju zrcale dijalektne crte. Toponimi su, naime, gotovo isključivo ikavski (*Bile vlake*, *Brig*, *Pisak*, *Stine*, *Vrilo*). Izrazita se metaforičnost mjesne toponimije u tvorbi ogleđa u imenicama *golovro* 'vrh bez raslinja' i *zlokop* 'njava nepogodna za obradu'. Mlađi je romanski sloj zastupljen srednjovjekovnim latinizmom (vjerojatno primljenim preko talijanskoga jezika) *gabela* 'carina' te toponimima talijanskoga postanja (*Đardin* < *đardin* 'vrt', *Peškera* < *peškera* 'ribnjak', *Riva* i *Tumbin* < *tumbin* 'propust za vodu'). Albanski se jezični utjecaj ogleđa pak u toponimu *Varda* (< *varda* 'stražbenica'; usp. alb. *vardhë* 'čuvar'), a turski u toponimima *Bostan*, *Ćoša* i *Kulina* te vjerojatno u ojkonomu *Tuzibelj*. Njemački je jezični sloj zastupljen toponimom *Cener*.

U toponimiji su najbogatiji odrazi imenica koji se odnose na vodu, i to uglavnom hrvatskih (npr. *blato*, *džuberin* 'usp. žubor', *glib*, *lom*, *oko*, *pištet*, *pojilo*, *smrdenjak*, *vir*, *voda*, *vrilo*, *vrulja*, *vrutak*), ali u manjoj mjeri i romanskih (*tumbin*) i turskih (*jendek*). Među toponimima je nastalim od antroponima (osobnih imena, nadimaka, pridjevaka i prezimena) razmjerno malo onih koji upućuju na starije stanovništvo sjeverozapadnoga dijela ➤

Neretvanske krajine, što se također može tumačiti obilnim i čestim migracijama. U mjesnoj su se toponimiji odrazili sljedeći pridjevci, rodna imena i prezimena negdašnjih ili sadašnjih Vidonjaca: *Bebić, Beš, Brečić, Bukovac, Buntić, Ereš, Jerković, Kešina, Kužić, Kvesić, Markota, Marević, Marušić, Milošević, Plećaš, Ramić, Suton, Šiljeg i Volarević*. Također su se odrazila i prezimena *Elez* (iz Trebižata), *Galić* (iz Bijače), *Krvavac* (iz Gabele) i *Zec* (iz Brotnja) iz neposredne okolice čiji su nositelji mogli stalno ili povremeno boraviti na području župe Vid, odrazi bi prezimena *Glibo/Glibić* iz okolice Mostara i *Mešić* iz Jablanice mogli biti prežitkom negdašnjih stočarskih kretanja, a odraz prezimena *Bakić* trag dodjele zemljišta zaslužnicima iz mletačko-osmanskih ratova kad su u blatu od Glibuše prema Crnićima, Jasenicima i Gabeli zemljišta dobivali i mnogi stanovnici udaljenijih dijelova Neretvanske krajine

(poglavito Kominjani, ali i Slivanjci i Zažapci). U mjesnoj su se toponimiji odrazila i osobna imena, uglavnom kršćanska (*Ivan, Lazo < Lazar, Martin i Zane 'Ivan'*) te rjeđe narodna (*Božica < Boža < Bogdana/Bogoslava*) i vlaška (*Sekulan*). U toponimiji su se odrazili i neki antroponimi kojima ne možemo posve pouzdano odrediti postanje. Vjerojatno su prezimenskoga postanja antroponimi *Čejo* (vjerojatno prema prezimenu *Čehić* koje je zabilježeno u Rami ili možda po kakvu nadimku), *Ćirko* (prezime *Ćirko* inače je zabilježeno u srednjoj Bosni, a prezime *Ćirko* na livanjskome području), *Konjadžić* (možda prema prezimenu *Konjhodžić* kod Ljubuškoga), *Metović* (možda pogrešno zapisano prezime *Metković*) i *Rokšić* (prezime *Rokša* zabilježeno je u Mostaru). Antroponim *Čavo* može se odnositi na osobno ime (< *Čavo < Časlav*) ili na nadimak (< *Čavo < čavka*). Nadimak

Keko obično se pak povezuje s osobnim imenom *Frane/Frano* ili s albanskim pridjevom *kekë* 'jedar'. Toponim *Mitruša* može se dovesti u vezu s izumrlim prezimenom *Mitrović*, ali bi se mogao dovesti u vezu ili sa štovanjem svetoga Dimitrija, a možda čak, s obzirom na antičku tradiciju, i s perzijskim božanstvom čije je štovanje bilo poprilično rašireno na istočnoj Sredozemlju. Za potvrdu su te pretpostavke ipak potrebni pouzdani arheološki dokazi.

Zaključak

Vidonjska je toponimija najboljim pokazateljem kako česte i nagle smjene stanovništva prekrivaju tragove starijih jezičnih stanja. Trag je bogate antičke baštine u vidonjskoj toponimiji tek ime rječice *Norilj* u kojoj se odrazilo ime antičkoga središta *Narone*. Iz mjesne je toponimije razvidno i kako se u Vidu moralo nalaziti barem manje trgovište solju te se naziru neka izumrla prezimena.

Crkva Sv. Vida

VID -

NARONA

Crkva Ledene Gospe

Običaji u župi Vid

"Tradicija se ne sastoji u održavanju pepela, već u održavanju plamena živim!"

Luka Marević

Veliki dio svakog čovjeka čini njegova pripadnost nekome i nečemu; netko tu svoju pripadnost njeguje i izgrađuje od malena, a netko, s druge strane, nije svjestan te iste pripadnosti u mjeri u kojoj bi trebao biti. Shodno tome, uzevši za primjer naš neretvanski kraj i njegove ljude konstatiram nekoliko činjenica o njegovoj pripadnosti. Teritorijalno gledajući, on pripada Republici Hrvatskoj i kamenitoj zemlji Dalmaciji, njegov narod gotovo u cijelosti pripada Hrvatskom narodu, a taj isti narod u vrlo velikoj većini pripada katoličkoj vjeri. Iz svega navedenog proizlazi tradicija našega naroda i našeg kraja koja se očituje u zdušnom življenju određenih običaja. Imajući na umu ovu misao donosim pregled običaja naše župe kroz cijelu godinu. Rezultat je to brojnih zapisa i razgovora sa starijim ljudima iz župe. 2021. god., u 26. broju župnog lista, u razgovoru sa bakom Jelom Markotom (r.1937.) pisao sam o nekim običajima i blagdanim u Župi Vid; svecima koji su se prije svetkovali (neki i danas), običajima u Velikom tjednu, starim molitvama, te sjećanju na bivše župnike.

U ovom sam broju pokušao koliko sam mogao prikupiti o običajima kroz cijelu godinu. Budući da je naš narod više od tisuću godina vjeran katoličkoj vjeri gotovo svi njegovi običaji

i tradicije proizlaze iz suživota s tom istom vjerom, koja ga je u prošlosti sačuvala. Uzimajući u obzir da civilna i crkvena godina počinju u različito vrijeme, a božićno vrijeme traje od Božića pa do Krštenja Gospodinova, nisam mogao o običajima početi pisati od Nove godine, kada počinje civilna nova godina, jer bi tako božićno vrijeme prepolovio na početku i na kraju teksta.

Priprava za Božić i božićno vrijeme

Došašće ili advent je vrijeme priprave za blagdan Božića, a ujedno je to početak crkvene godine. Nedjelja koja je najbliža svetkovini **Sv. Andrije** (30. studenoga) prva je nedjelja Adventa (Došašća). Četiri nedjelje prije Božića simboliziraju četiri tisućljeća od stvaranja svijeta do dolaska Isusa Krista. U adventu se nikada nisu održavala svadbe i veselja, a iznimka je blagdan Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije. Nedjelje prije Božića imaju svoje nazive.

Treća nedjelja došašća su **Materice; Materice majke nebeske**. Tradicionalno je uvijek otprije bila misa na Dragoviji. Budući da bi uglavnom taj dan padala kiša, od Matije Musulin (r.1930) sam čuo kako se u nazivu kazivalo *Materice plakavice*. Taj dan majke su svoju djecu darivale suvim smokvama, bajamima, orasima, ćuterom, jer su to tada bile slastice i slatkiši.

Četvrta nedjelja došašća su

Očiči; Oci nebeski. Taj dan bi misa bila u Vidu. Nekada je u našim krajevima snijeg puno više i češće padao. Također, budući da bi za Očiče uglavnom pao snijeg, kao kiša za Materice, od Matije M. sam također čuo da se kaže *Očiči bjelobrčići*. Za Očiče bi očevi darivali djecu, isto kao i majke za Materice istim slasticama. Msgr. dr. Mile Vidović u svojoj knjizi *Župa Vidonje* (1994.) piše kako bi za ovaj dan majke opet nešto izvadile iz svojih škrinja i darivale djecu slično kao i na svoju nedjelju.

4. prosinca je blagdan **Sv. Barbare** (Sv. Bare). U nekim krajevima zemlje se tada sije pšenica. Dan po Sv. Bari je blagdan **Sv. Save** (Sv. Sabe) 5.12., a dan po Sv. Savi je **Sv. Nikola** 6.12. To mi je kazala Jela Markota i „gatalicu“ koja je nekada živjela među narodom; kakvo je vrijeme na Baru, tako će biti na Badnji dan, kako je na Savu, tako će biti na Božić, a kako je na Sv. Nikolu, tako će biti za Stipandan, pa se kaže *Bara vari, Sava ladi, Sveti Nikola kusa*.

Sv. Luca, Lucija 13. prosinca. Taj dan se sije pšenica i raste do Božića. Vjeruje se da kakva bude pšenica na Božić, da će takav iduće godine biti urod na zemlji.

*Iđe Božić, idu blagi dani,
viđat ćemo ko s kime divani.
(MATIJA MUSULIN)*

Nekada su cure nosile svećeniku po *brime* drva pred Božić: ➤

„uprti, izaberi lipo oni drva debli, bolji i uprti i u popa...samo cure prid Božić nosile, a žene nisu...“ Jela M.

Badnji dan 24. prosinca. Budući da je taj dan post i nemrs, za *obid* se sprema, kako mi kaže teta Jela „nešto s uljem“, nekakve ribe, bakalar, važol. Naravno, nije svatko imao isto, svatko prema svojim mogućnostima. Taj dan se kuće, staje i konobe kite bršljanovim granama. Također se kiti božićna jelka; borić, smrič, nekakvim papirima i različitim ukrasima. U crkvi se je također kitio bor; dva bora sa obje strane oltara.

Navečer se lože *Badnjaci*, koje bi domaćin već prije pripremio. Badnjaci su dva dubova drva, dužine oko jedan metar, koji simboliziraju Adama i Evu. U nekim krajevima su čak tri Badnjaka koji simboliziraju Svetu obitelj; Isusa, Mariju i Josipa ili pak Presveto Trojstvo. Uz dva Badnjaka, pripreme se i dvije *Podbadnjice* na koje se stavljaju Badnjaci. Podbadnjice su dva manja i tanja drva na koje se stavljaju Badnjaci na ognjište kako bi bolje sagorijevali. Domaćin u kuću unosi Badnjake tako što bi se s njima *zametnija*. Unoseći ih u kuću govorio bi: „*Faljen Isus, na dobro van došla Badnja večer*“, a ukućani mu odgovaraju „*I stobom Bogda zajedno*“. Dok bi tako unosio, ukućani bi ga posipali pšenicom, a on bi govorio „*Rodila van šenica bjelica i vinova lozica*“. Potom *Badnjake* stavi (priloži) na ognjište, na dvije *podbadnjice* gdje je već gorjela vatra da gore. Matija Musulin mi je kazivala kako bi *Badnjake* blagoslivljali *kršćenon vodon*. Obavezno bi se

pomolili. Tako bi se kraj ognjišta sjedilo, družilo, pričalo, pjevalo i grijalo uz vatru čekajući ponoćku. Na Dragoviji bi ponoćka bila svake treće godine. Svećenik bi ostao na Dragoviji noćiti, pa bi ujutro imao misu zornicu, kako mi je rekao Nikola Musulin (r.1929.). Moguće je da i ne bi svaki svećenik prespavo na Dragoviji tu večer, nego da je išao u Vid pa ujutro ponovno nazad na Dragoviji.

Od Badnjaka se ostavi jedan dio, koji se priloži za Novu godinu.

Božić 25. prosinca. Misa bi bila ujutro. Redovito je bilo kolo poslije mise. Veliki je *sve-tac* pa bi bio i malo svečaniji ručak. Baka Jela kaže kako bi za Božić zaklali bravče te kuhali meso i zelje, naravno nije u svakoga bilo isto. Za ručak se upali svijeća, koja se stavi u krišku kruha. Potom se moli. Nakon molitve, najstariji član uzme komad kruha te ga umoči u vino i ugasi svijeću pritom govoreći: „*kako se istrni ova svića, tako se i svako zlo istrnilo*“. Tu istu krišku kruha dao bi svakom ukućanu da jede. Kažu da je to blagoslov. Nikola Musulin mi je govorio kako bi njegov otac taj komad kruha u koji bi stavio svijeću izdubio i sa tim komadićem gasio svijeću. Na Dragoviji bi se mlado i staro iskupilo na *Vlaki*, gdje se je po cijeli dan družilo, pjevalo i igralo kolo, igralo na buče, kamena s ramena. Također bi se na *Vlaki* postavila i hrvatska zastava za Božić i pucalo iz mačkula.

Baka Jela kaže kako su oni u Prudu na Božić išli čestitati po susjedstvu, dok pok. Žarko

Markota piše da se taj dan ne ide u goste, budući da je Božić obiteljski blagdan. Za Božić su također glavni darovi bile ondašnje slastice: bajami, orasi, suve smokve i ćuter. Božić bi se također čestitao *po starinski* isto kao i Badnji dan: „*Na dobro van doša Božić i sveto Porođenje*“.

Jedan prigodni dvostih kazala Matija M.:

*Meni dragi čestitao zimu,
Nije Božić ni Novu godinu.*

Najpoznatiji hrvatski napjev koji se posebno pjeva u cijeloj Dalmaciji, kao i u našoj župi, u ovo božićno vrijeme je napjev: *U se vrime godišća, mir se svitu navišća*, koji je kao što se vidi u navedenom stihu na ikavici i kao takovi se nikako drugačije nebi smio oblikovati niti „prevoditi“.

Sveti Stipan Prvomučenik 26. prosinca. Misa bi bila u Vidu. Njegovo ime na grčkom jeziku znači *kruna, vijenac*, pa tako u jednom dalmatinskom božićnom pučkom napjevu slušamo:

Stipan jur blaženi svakoga zove, Svetbinu štovati današnji dan, Mrtvačke gorkosti njegove muke, Tvrdim što kamenom zlotvor mu da. On umire radi vire, mladi lita plemenita, Kruna mu u nebu bi dana tad

Sveti Ivan apostol i evanđelist, *Zimski* 27. prosinca. Misa je na Dragoviji. U istom pučkom napjevu ima i za Sv. Ivana:

Danas je radostan u svetoj Crkvi, Blaženog Ivana čestiti dan,

*Najdražeg Isusu između onih,
Koji Ga slidiše ljubimac zvan.
Divac biše k tom poviše, pun
milosti i kriposti,
On ljiljan pričisti divaca bi...*

Nevina dječica/ Ditinji 28. prosinca Blagdan u spomen na svu djecu koju je kralj Herod dao ubiti

*Pričiste dičice blagdan se štuje,
njima mi pivamo u slavu sad,
Slobodno umiru za viru Krista,
krvcu mu nevinu podaju tad.
K nebu lete među svete, s lipom
krunom slave punom,
U rajске dvorove odoše svi...*

U sve ove dane, uključujući i Novu godinu, Sveta tri kralja i Svetu Obitelj, nisu se obavljali nikakvi poslovi, jer su ovo *Velikli sveci*.

Sveta Obitelj, prva nedjelja po Božiću (od 1969.), slavi se u osmini Božića, najranije 26. prosinca, a najkasnije 31. prosinca. Ako Božić pada na nedjelju, Sveta Obitelj slavi se u petak, 30. prosinca, zbog zapriječenosti slavlja u nedjelju po Božiću, jer je 1. siječnja blagdan Marije Bogorodice. Poznat je pučki napjev gdje su na poseban način spomenuti članovi Svete Obitelji, kojega pjevaju naši *Pučki pivači*:

*Budi hvaljeno i po sve vrime,
Isusa i Marije i Josipa slavno
ime. (tri puta)
Smiluj se nami Gospodine,
Smiluj se nami.*

Nova godina, Marija Bogorodica 1. siječnja. Misa u Vidu, pa poslije mise redovito kolo. Od Badnjaka se ostavi jedan

dio, koji se priloži ovaj dan na ognjište da gori.

Po kazivanju Kate Volarević (r.1934.), na Dragoviji su za Novu godinu roditelji svojoj djeci – *Čobanima*, dijelili *Vesilice*: male pogače bez kvasca tzv. *Uplis*. Radi se na način da se od tijesta oblikuju male pogače, promjera 15-20 cm, koje se prije pečenja pod *sačurum* malo izbadaju sa nekim tankim drvetom ili *pinjurom*. Kada se ispeku, onda ih se polije-namaže uljem, a to ulje se lijepo raspoređi i uđe u *Vesilice* kroz te male rupice.

Prema nekim izvorima nekada je za Božić počimala nova godina, odnosno *mlado lito*, pa se u svečanoj božićnoj pjesmi *Narodi nam se pjeva*:

*Narodi nam se Kralj nebeski
od Marije, čiste Djevice.
pripjev:*

*Na tom mladom ljetu veselimo se,
mladoga Kralja mi molimo.*

Bogojavljanje, Sveta tri kralja, Vodokršće 6. siječnja. *Sveta tri kralja dare nose: tamjan i zlato, plemenitu mast*. Na današnji dan se posljednji put loži Badnjak: na ognjište se prilaže Badnjak ili podbanjica, ako nije ostalo od Badnjaka. Nakon što Badnjak izgori nakon njega ostane *ogoraka*, komada ugljena; koje se smatraju blagoslovom, te se zatim zakopaju u zemlju za bolji urod, kazuje Kata Volarević. Na Tri kralja je misa u Vidu, te blagoslov vode i soli. Ispred crkve bi bio *bigunac* iz kojeg bi mještani uzimali vodu za u svoje kuće, kojom bi poslije svećenik blagoslivljao kuće i staje. Na stol se stavi čaša blagoslovljene vode sa grančicom

ružmarina, kojom svećenik blagoslivlja kuću i ukućane. Dio pučanstva koristio je prigodu blagdana Bogojavljenja da raskiti bor i ukrase iz kuća, prema danas već ustaljenom običaju. Iako Božićno vrijeme danas završava na blagdan Krštenja Gospodinova, u vrijeme prije odredbi II vatikanskog koncila to nije bilo tako, već je božićno vrijeme trajalo sve do Gospe Kalandore odnosno Svijećnice.

Krštenje Gospodinovo, prva nedjelja poslije Tri kralja. Nakon ovog blagdana, završava božićno vrijeme, a započinje crkveno vrijeme kroz godinu.

Vrijeme kroz godinu

Prikazanje Gospodinovo-Svijećnica, Gospa Kalandora 2. veljače. Postoji izreka: „*Kalandora zime pola*“, a netko bi rekao „...*zime ora*“ Na današnji blagdan se blagoslivljaju svijeće koje se koriste u obredima krštenja, Tijelovskim procesijama i drugim prigodama.

M(a)rčani petak, prvi petak u ožujku. Zavjetni dan u župi. Taj je dan u župi neradni. Prema kazivanju bake Jele Markote to se dogodilo iznimno davno, a njoj su o tome pričali njezini roditelji. U to je vrijeme u cijeloj župi masovno ugibala stoka i goveda iz nepoznatih razloga, pa su se naši stari zavjetovali da će se svake godine, prvog petka u trećem mjesecu reći misa, kako bi ta pošast prestala. Tako je i bilo, a stoka više nije ugibala. Taj je zavjetni dan ostao do današnjih dana te se na uspomenu uslišanog zavjeta naših predaka u crkvi Sv. Vida ➤

održi misa.

Korizma

Čista srijeda, početak Korizme. Za vrijeme cijele Korizme, nisu se pjevale nikakve pjesme koje su se pjevale kroz cijelu godinu (na polju, u radu, u kući...), umjesto veselih pjesama, pjevao se Gospin plač. Najpoznatiji Gospin plač koji se je pjevao u Župi Vid, ali i u cijeloj Dalmaciji i Bosni i Hercegovini je „*Muka Gospodina našega Isukrsta i plač Blažene Dvice Marije matere njegove*“ kojega je 1753. sastavio fra Petar Knežević.

...Bože sveti, čudne zloće,
bezakonja i slipoće!
Može li se zamisliti,
zlobnost gora i viditi?...
...Dokle Gospa naricaše,
i svom Sinku govoraše,
Sva dovrvi po gotovu,
vojska dvoru Pilatovu....

Postoji još verzija Gospina plača koji se je pjevao u Župi.

Gospin plač iz molitvenika fra Anđela Nuića kojega je priredio i prvi put objavio 1892. godine:

*Muka gorka Gospodina,
Isukrsta božjeg sina,
po Ivanu evanđelisti,
koji Gospi plač navisti...
te drugi Gospin plač:
Poslušajte, braćo mila,
Gorku muku Gospodina,
Isukrsta Božjeg Sina,
Koju sada za nas prima...*

Također se pjeva i Gospin plač, koji je izdan 1934. u predradbi don Đure Ceznera: Danas se taj Gospin plač pjeva u crkvi u Velikom tjednu.

*Gorko plače Gospa draga,
Ona mila majka blaga,
Radi muke Sina svoga,
Sina svoga predragoga...*

Žežinjanje i sušenje

Za vrijeme Korizme, vezane su brojne pokore i odricanja. Osim što se u to vrijeme nisu pravile nikakve fešte niti veselja, postojale su različite žrtve koje je narod činio. Jedne od tih žrtava su postovi petkom u Korizmi. Kazivala Jela Markota. *Žežinjanje* je naziv za post o *kruvu i vodi*: cijeli dan se kao hrana i piće konzumiraju samo te dvije namirnice. Drugi korizmeni post je tzv. *Sušenje*. Tada se cijeli dan ništa ne jede, pa čak ni kruh. Smije se samo napiti vode. Taj post traje sve do navečer, dok ne iziđe zvi jezda *Svitlica*, kada osoba koja *Suši* uz vodu kao piće, smije pojesti i kruha. Danas se može malo čuti kako netko *Žežinja*, a da netko *Suši* uopće se ne može čuti. Važno je napomenuti kako se kroz cijelu godinu petkom nije mrsilo!

Sv. Grgur Veliki, papa, 12. ožujka. U narodu se kaže: *Grgur papa na 12 marta*.

Sv. Josip zaručnik BDM 19. ožujka. Dan očeva. I danas narodu znanu starinsku molitvu sv. Josipu kazala mi je Mara Marević (r.1933.), nju sam objavio 2021. u 26. broju župnog lista.

Kao u Došašću, tako i u Korizmi nedjelje imaju svoja imena. Nedjelja prije *Cvitnice* se naziva *Gluva nedilja*, jer se tada pjeva bez pratnje instrumenata. Također se taj dan u crkvi pokrivaju Križevi i slike,

a nekada su se pokrivali i cijeli oltari, kako bi crkve izgledale jednostavnije. Važno je napomenuti, a stariji se sjećaju dobro, kako su u Svetom Vidu nekada bile male orgulje, koje su se nalazile na koru. O njima i o cijelom bivšem inventaru crkve će biti riječi u daljnjem tekstu.

Za *Cvitnicu* je bio običaj da se ujutro umiva u *cviću*, koje bi dan prije ubrali. Na misu su se nosile grane masline i/ili lovorike na blagoslov. Procesija bi išla oko crkve. Običaj je bio da se za vrijeme obreda pjeva Muka Gospodinova, tako što bi svećenik bio unutar crkve Sv. Vida i pjevao, kao i narod, a pjevači izvan crkve, tj. iza „prikučenih“ vrata. (objavljeno u 26. br.)

Blagovist 25. ožujka. Postoji izreka *Blagovist riba u nerist*, kao i *Kuka šparoga pokaži mi dva roga, ja ću tebi smokov list, kada dođe Blagovist*. Od tada se ovce i ostalo ne pušta po livadi i ondje gdje se kosi trava, i to sve dok se ne pokosi druga trava po Maloj Gospi. (piše pok. Žarko Markota)

Običaji u Velikom tjednu

Budući da sam u 26. br. pisao o običajima u Velikom tjednu ovdje ću ih ukratko ponoviti.

Za **Veliki četvrtak** se radi na zemlji do podne, a popodne se ne radi. Tradicionalno, na Veliki četvrtak u Župi je blagoslov vina koje se pije sutradan na Veliki petak, ujutro “na šesrece”.

Stara izreka je: *koliko se popije blagoslovljenog vina toliko će biti nove svježe krvi u*

organizmu. Valja napomenuti da se ovaj stari običaj njeguje samo u Župi Vid te bi se ma kako bremenita vremena došla on trebao njegovati i dalje, jer nestane li on, s njime nestaje i dio autentičnosti ove neretvanske župe.

Za Veliki Četvrtak postoji pučka molitvica koja se je nekada molila za ovaj dan. Molitvica se moli na način da se sto puta *priksti* i sto puta izgovori:

*Oj dušice grišnja,
Budi u viri kripnja,
Kada pođeš s ovog svita na oni,
Sritnit će te duh nečisti,
Reće tebi reci mu
Ajde otolen duh nečisti,
Ja san govorila
Na blagdanak,
Na Veliki četvrtak,
Sto Križića,
Sto Jezusa,
Sto Amena.*

Za **Veliki petak** se ne radi nikako. Za današnji dan također postoji molitvica, koja se moli 55 puta. U 26. br. sam zapisao molitvicu za Veliki petak koju mi je kazala Jela Markota, a u nastavku ću navesti molitvicu koju mi je, kao i gore navedenu molitvu za Veliki četvrtak, kazala Kata Volarević.:

*Gospa gređi bojnom grobu
Cvileć, plaćuć, uzdišući,
Svetom Križu primićući.
Križu, Križu slavno drvce,
Koje držiš Sinka moga,
Sinka moga predragoga,
Isukrsta preslavnoga.
Pogni mi ga doli niže,
Da Ga Majka vidi lipše,
Pogni mi Ga doli niže,
Da Ga Majka ljubi lipše.
Isus s Križa zavapija,*

*Ko bi ovu molitvu govoriya,
Na blagdanak,
Na Veliki petak,
Pedeset i pet puta,
Što bi god zaželiya
U mene, u Boga Oca moga,
U Majke Gospe moje,
Sve bi mu se udjelilo,
Po sve vike vikova
Amen*

Za **Veliku subotu** se također ne radi.

Tradicionalno se farbaju jaja za Uskrs u kapuli i *kvasinu*, privazujući uza njih razno bilje kako bi ista dobila lijepi prirodni otisak.

Na misu bdijenja se nosi hrana na blagoslov.

Blagdan Uskrsa u našoj župi posebno odlikuje najljepši uskršnji pučki napjev *Svetoj žrtvi Uskršnici*, kojega pjevaju naši *Pučki pivači*, a za kojeg je vrlo važno napomenuti da je to napjev koji potječe iz Župe Vid, te ga kao takvog moramo čuvati i njegovati, baš kao što su to i naši stari stoljećima radili te na taj način osvjedočili čvrstu povezanost našega neretvanskog naroda s vjerom katoličkom. Ovo pišem budući da se ovaj napjev preko FA Lada raširio po cijeloj Hrvatskoj i mjestima gdje žive Hrvati, te ga se neki danas usuđuju svojatati. Možemo se pohvaliti time, kako je baš ovaj napjev FA Lado pjevao, sada već pokojnome dragom papi Benediktu XVI u Zagrebu 2011. prilikom njegova pastirskog pohoda Hrvatskoj. Ne samo da bi trebali sačuvati napjev kao naš, već bi trebali sačuvati i *pučko glagoljaško pivanje*, koje je pred izumiranjem, a koje je specifično upravo za Dalmaciju. Jer

prepustimo li zaboravu naše *pivanje* i naše *pivače* svjesno se odričemo svojega neretvanskog identiteta i bacamo pogrdu na sebe i na naše pretke koji su nam to „blago“ i kroz burna i kroz mirna vremena iznijeli, sačuvali te predali nama - današnjim generacijama s nadom da će i one baštiniti ono što je njima bilo najdragocjenije i veoma pri srcu. S nadom u neka bolja vremena u kojima će naše *pučko glagoljaško pivanje* zasjati u značajno boljem svijetlu nego danas, donosim tekst najljepšeg uskršnog napjeva svih Hrvata, nadajući se, kao što sam već rekao, da će iz naše župne crkve opet odjekivati glasovi žitelja ovoga našega kraja pronoseći cijelom Neretvom slavu Gospe Ledene i svetog Vida, njima na čast, a svekolikom našem narodu na spasenje duša.

Svetoj Žrtvi uskršnici dajte slavu krštenici!

Janje ovce oslobodi, Krist nas grešne preporodi.

*Sa životom smrt se sasta i čudesna borba nastaje:
Vođa živih pade tada i živ živcat opet vlada.*

Marijo, o reci što je? Što ti oko vidjelo je?

“Grob ja vidjeh Krista Boga, svijetlu slavu uskršloga, Anđele i platno bijelo u kom’ bješe sveto tijelo.

*Ufanje mi uskršlo je, Krist, moj Gospod i sve moje;
Pred vama će tamo gdje je cvjetna strana Galileje.*

*“Znamo da si doistine uskršnuo, Božji Sine;
Pobjedniče, Kralju divan, budi nama milostivan!
Amen, aleluja!*

Uskrсни ponediljak je također veliki svetac. Poslije mise u crkvi sv. Vida na Kekavici i Velikoj rivi po cijeli dan se igralo kolo i družilo. U sjećanju bake Jele su ostali Mate Ćirko i Stana Ramić kao počimatelji pjesme u kolu. (objavljeno u 26. br.)

Sv. Marko 25. travnja. Svetkuje se do podne. Procesija je išla do Čoše, a tijekom procesije bi se stalo na četiri mjesta i blagoslovalo polje.

Sv. Josip radnik 1. svibnja. Na taj dan je 1965. posvećena župna crkva *Gospe Ledene*. Taj dan se posebno obilježavao svečanom misom i procesijom koja je išla oko crkve, jer je godišnjica posvete.

Druga nedjelja u svibnju je Majčin dan.

Spasovdan/Spasovo/Križi (40 dana po Uskrsu). Veliki svetac, redovito kolo poslije mise.

Vukovdan (dan prije Spasovdana). *Zavitni* dan na Dragoviji. Poslije rata su vukovi došli na područje župe. Činili su veliku štetu, klanjem stoke, a ljudi su kako bi donekle otjerali vukove od sela, pokraj crkve palili vatru. Uznemireni narod obuzet strahom za svoj „ajvan“ obratio se tadašnjem župniku don Frani Begi, koji je rekao da će se usljed toga održati zavjetna misa na kojoj neka bude prisutan svekolik narod sa svojim blagom. Kako je narodu rekao, tako je i bilo. Došavši iz Podgreda, Crnog Doca, Pruda, Ograđa, Dragovije, a neki i iz Vida k crkvi svetoga Ivana Krstitelja, održana je misa i procesija koja je išla

oko crkve, s vanjsku stranu zidova koji ograđuju *šamatoriju*. Nakon mise don Frane Bego je kleknuo pred crkvu i moleći *zaklinja*:

*Zaklinjen vas zli nečisti duhovi,
Bogon živin, Bogon pravin,
Bogon svetin*

Ako ste pravi vukovi bilo vas a ne naudili

Ako ste zli duhovi ne bilo vas!

Ove jezgrovite i za Dragoviju vrlo bitne riječi kazao mi je Nedo Plečaš (r.1935.), koji se, kao i stariji župljani koji su bili prisutni, sjeća toga dana. Od trenutka kada je tadašnji misnik izrekao ove riječi, vukova na našim prostorima, više nije bilo. Međutim narod je poslije toga svjedočio kako su ih viđali na nekim mjestima pa čak i među stadom, ali da nikome i nikada više nisu naudili, baš kao što sam čuo od Frane Volarevića-Ćirka (r.1940.). da je don Frane Bego rekao kako će se nakon ovog *zavita* vuk igrati s ovcama i janjadi, a da se neće mašit, niti dirat u njih! Od tada pa do danas, svake godine se na dan prije Spasova na Dragoviji govori misa, iznimka je bila jedna jedina 2021. godina.

Sveti Paško 17. svibnja. Blagdan ovoga sveca značajan je svim župljanima, a posebno braniteljima iz naše župe, budući da su se zavjetovali svetom Paški da im bude na pomoći u nevoljama rata. U znak zahvalnosti za svečevu svesrdnost i milost, od 1998. g. se svake godine održi misa na Ograđu.

Pedesetnica – Duhovi, slavilo se na Zvirićima, poslije mise se

igralo kolo *poda dubon*.

Duhovski ponedjeljak, „*Duovski ponediljak*“. U Crnićima se posebno slavilo, te se je tamo išlo na misu, a poslije mise redovito u kolo. Na mjestu gdje je sada crkva, nalazila se je mala kapela

Tijelovo. Bila bi procesija do *Pridorina* (raskršće na Glibuši).

Srce Isusovo. Procesija bi išla do *Pridorina*.

Sveti Ante 13. lipnja. Osim na Ograđu, gdje se nalazi zavjetna kapelica iz 1934., Sveti Ante se u našoj bližjoj okolici još štuje u Novim Selima, u Kominu, na Dubravici kod Metkovića, te u najvećem svetištu na Humcu kod Ljubuškog. Sveti Ante se mnogo svetkuje u cijelom hrvatskom narodu. Osim što se petkom kroz cijelu godinu ne mrsi, neki vjernici još uz petak, poste utorkom na čast Svetog Ante.

Sveti Vid 15. lipnja. Svetac u cijeloj župi. Svečana sveta misa u crkvi Sv. Vida. Procesija je taj dan išla do Čoše. Staru pučku molitvicu Svetom Vidu mi je kazala Mara Marević:

*Sveti Vide vidi nas,
Gospe mila krili nas,
Svi anđeli čuvajte nas,
Da nan duša ne pogine,
Da nan tilo počine
Spasi Bože duše naše,
Ka no sveto tilo vaše,
Bog po sre kuće,
Slavna je Gospa oko kuće,
Sin Božji kori, naša je kuća
sveta,*

*Pod Križon je razapeta,
Križ je čuva do ponoći,
Božji anđeli od ponoći,
Sam Bog dovijeka.*

Sveti Ivan Krstitelj Litnji, 24. lipnja. Svetac na Dragoviji, u Prudu, te u Podgredama i Crnom Docu. Procesija je išla istim putem kao i danas. Za blagdan Svetog Ivana Krstitelja, vezan je i običaj paljenja *Svitnjaka/ Cvitnjaka/ Procvita*, koji se pali večer uoči sveca. Po kazivanju Jele Markote u Prudu se palio *Cvitnjak* visoko u brdu *Stazom* poviše današnje kuće Rade Volarevića, pa sve redom jedan do drugog do *Glavarića* kuća. *Staza* uz koju se je nekada nalazio zidić, bila je granica koja je dijelila nekadašnje tursko carstvo od Dalmacije.

Doli niže u selu malo iznad puta, gdje se nisu nalazile murve se također palio *Cvitnjak* koji bi se preskakao. Za onoga tko bi preskočio, reklo bi se „*ko priskoči neće mu naboji na nogan*“ (budući da se je hodalo boso, na nogama bi izbili nekakvi prištevi-naboji), a za onoga tko ne uspije: „*ko se oprži neka drži*“. Frane Volarević-Ćirko mi je kazivao kako se na Dragoviji *Cvitnjak* palio pred svakom kućom, a ujutro na svečev dan kada bi vatra „pala“ bi preskakalo preko. Najčešće se preskakalo boso, jer su takovi inače bili. Omladina bi ložila *Procvit* i na vrhu Gradine, *Grada*.

Sveti Petar i Pavao 29. lipnja. *Sveti Petar i Pava, nose čekić i čava*. U narodu se kaže kako se Sveti Petar svetkuje do podne, a Sveti Pava od podne.

Sveti Ilija prorok, *gromovnik*,

20. srpnja. Budući da je Sveti Ilija čuvar od gromova i oluja, njemu se utječemo kada je *nevrime*. Molitvicu koja se tada moli sam naučio od bake Vide, a ovu sam zapisao od Jele Matić (r.1936.) i njezinih sestara na druženju potomaka Tome Ramića - *Ruskog* 2018.:

*Biži biži irudice,
Majka ti je poganica,
Seka ti je otrovnica,
Sveti Ilija ognjeni,
Što gromove odgoniš,
Odgoni ih od nas,
Bog i Gospa kod nas.*

Na Ilindan, tri dana se ne radi o suhoj travi. Ne kupi se niti sadiva, pa se kaže: *Ilija-Prlija-Ognjena Marija*, jer se može zapaliti, a to je vrijeme ljeti kada je najtoplije. Priča se da je u Vidu (prije 2. svj.rata) Jure Krstičević-Đuka imao tor kod kuće pok. Mije Marušića, blizu Gaja. Jedne godine je po Sv. Iliji sadivao travu. Jednom se na Krivači nešto zapalilo, te je jedna iskra doletjela na njegov stog koji se zapalio i izgorio. Ostala je samo cijela stožina. Sličan slučaj dogodio se jednom i na Dragoviji. Tada se u Volarevića- *Perića* zapalila kužina, te je jedna iskra odletjela na stog i zapalila ga. Zapisao Žarko M.

Gospa Ledena 5. kolovoza. Svetac u cijeloj župi. Iako Gospina crkva nije bila gotova, misa se je tu održavala u „zidinama“. Procesija bi išla oko crkve i kroz groblje, kuda i danas.

Bilježi Žarko M. za današnji blagdan: sve do prvih slobodnih izbora 1990. godine, na

Ledenu Gospu, *Na Gradu* se prodavala stoka (konji, magarci, koze, krave, svinje). Talijani bi dolazili kupovati konje i magarce za praviti salamu.

Velika Gospa 15. kolovoza. Zapovjedni svetac. Bila bi procesija oko crkve. U bližoj okolini, na poseban način se Velika Gospa štuje u Velikom Prologu, gdje i danas hodočaste rijeke ljudi.

Mala Gospa 8. rujna. Bila bi misa. Nije se radilo.

Sveti Jerolim 30. rujna. Zaštitnik Dalmacije. Nekada se je ovaj svetac više svetkovao nego danas. Na ovaj dan u župi, kao i u cijeloj Dalmaciji se nije radilo. Da je bilo tako, govore i stihovi pjesme koja se je nekada u župi pjevala i koju su žene i ljudi pjevali u svakodnevnom poslu, te je cijelu znali napamet, a nije baš kratka. Govori o nemilom događaju koji se je zbio u Vrboskoj na otoku Hvaru 1932.

*...Sutra sviće zadnji od miseca,
Dan bijaše velikoga sveca,
Zaštitnika svetog Jerolima,
Kojeg narod štuje po selima,
Ni težaci na taj dan ne rade,
Ostavljaju svoje vinograde...*

Gospa Ružarica, BDM od krunice 7. listopada. Važno je napomenuti kako se u našim obiteljima prije puno više molila krunica! Molilo se na ognjištu gdje se je odvijao svakodnevni život, a gdje su stariji na mlađe prenosili različite priče i događaje koje su proživjeli, ali i čuli od svojih starijih. Također su pričali o rodbini, te su tako ➤

mlađi znali s kime su rod, a ne kao danas!

Sveti Luka 18. listopada. Tada se sadi luk, kapula i ljutika.

Svi Sveti 1. studenog. Običaj vezan za današnji dan je probavanje mladoga vina. Stari ljudi su hodali po konobama i međusobno probavali vina. S noći sa Svih Svetih na Dušni dan se kucalo na zvonima za pokojne! Omladina bi se tako cijelu noć mijenjala. U čaše se ulije vode i ulja, te zapale lumini koji gore za pokojne cijelu noć.

Frane Volarević-Ćirko mi je kazao priču koju je davno čuo, kako je Turčin-beg postio za Svi Svete: Došao tako Turčin kod seljaka-kmeta u kuću, a seljak ga upita što će jesti za ručak. Turčin je zatražio „džigaricu“, a seljak će njemu kako je danas post i kako se ne jede meso. Ovaj ga je upitao čemu je post, a seljak mu je rekao kako su sutra Svi Sveti. Turčin je rekao: „kad je Svin Svetin, i ja ću postit“, te je tako i bilo. Za par dana je Turčin ponovno došao, te ga je seljak ponovno pitao: „beže šta ćemo za ručak?“, a on kaže „džigaricu“, a seljak mu kaže kako je danas post. Turčin upita „čemu jadan bija“, a seljak mu kaže kako je sutra Sveti Martin. Turčin će na to kako je sveti Martin „linac“ i kako njemu neće postit, te „di je On osta iza onih Svetaca“.

Dušni dan, Mrtvi dan 2. studenog. Na groblju se je nalazila kapela u kojoj bi se na današnji dan održala misa. Također, u njoj su se držala *kapsela* za pokojne. Kad netko umre tu bi kapselu odnijeli kod pokojnika

i u njoj bi ga donijeli u kapelu na groblju kad je sprovod. Nakon mise u kapeli bi ga nosili na groblje (staro groblje), vadili iz kapsele i tako polagali u grob. Kapsela su bila za višekratnu upotrebu. Pokojnike bi polijevali na sljedeći način: „*noge u Gibavac*“, tj. noge bi položili prema Gibavcu (sjever), a glavu prema jugu. Od bršljana bi se napravio „kušin“ koji bi se pokojniku stavio pod glavu. Gibavac je bio prokop koji je išao *posrid* livada od Pruda i Marušića kuća, pa sve do Glibuše, a tim putem se je moglo proći trupom i lađom. Kada su se radila nova groblja, onda su počele i kapse s pokojnicima u grob. Prilikom gradnje i širenja groblja, stara kapela je srušena, a s njom je nepovratno nestao i jedan dio povijesti župe.

Sv. Nikola Tavelić 14. studenog. Prvi hrvatski svetac, franjevac, mučenik. Na današnji dan se nije radilo.

Gospa od zdravlja 21. studenog. Posebno se slavilo u Borovcima.

Gospo moja, Isusova majko,
Daj nan zdravlje to je tebi lako. Kazala pok. Mara Ilić

Sv. Klement 23. studenog. Pričalo se da nije dobro ići u lov za Sv. Klementa. Tako bilježi Žarko Markota kako je neki lovac iz Vida išao s puškom u lov na Sv. Klementa. Jedan mještananin mu je rekao da je taj dan Sveti Klement, a on mu je odgovorio: „*neka Klemento klementa, a ja iden u lov*“. Poslije kad je zapucao u pticu, puška se rasprsla i izbila mu oko.

Sv. Kata 25. studenog. Budući

da bi u ovo vrijeme pao snijeg, u narodu postoji svima dobro znana izreka: *Sveta Kata ubilila vrata*.

U narodu je uvijek bilo veselo i društveno ozračje uz pjesmu i kolo. Iako je život bio kudikamo teži nego danas, iako se kraće živjelo, njihovo zajedništvo bilo je vidljivo na svakom koraku i u svakoj prigodi. Suživot naših predaka ogleda se izrekom da nevolja spaja ljude. Naravno, u svakom vremenu postojale su nesuglasice, svađe, te na koncu ljudske mane. Međutim njihovo življenje obilježilo je nemjerljivo veće poštivanje starijih od sebe i jedan „red“ koji je prožimao njihove živote. Poslije svake mise se je narod družio i veselio, te sam sastavljao pjesme za različite prigode. Neke dvostihke koje mi je kazala Matija M. donosim ovdje:

-Ja u crkvu na crkovna vrata,
Svi su momci nema moga zlata.

-Ja kroz selo pitaju me strine,
Jesil išta zamjerio sine.

-Cura mi se sviđala kod mise,
Jadan ti san, a ja njojzi nisan.

-Mala moja godine se broje,
Meni petnèst, a tebi devetnèst.

-Mala moja đavole garavi,
Ja zbog tebe školu zaboravi.

-Mala moje đavolice jedna,
Prevede me preko vode žedna.

-Kažu momci sve cure ljubljene,
Nek se javi koji ljubi mene.

-Kažu momci ženi' će me moji,
Vid' budale u čem' nadu goji.

-Volio me i u vojsku ode,
Ostavi me ko ribu bez vode.

-Dođi dragi u avliju moju,
Cvatu ruže pa uberi koju.

Uz blagdan Sv. Jerolima sam

spomenuo pjesmu o Marku Stipčiću i Mari Beretić, tragičnom događaju sa otoka Hvara iz 1932., koja se nekad pjevala u Župi, te se je na taj način čuvao spomen na tu tragediju.

...Mrtvu Maru za barku
pritežu,
Veslajući po moru potežu,
Od tog mjesta gdje je ubijena,
Petsto metri dalje odvedena...
...mrtvu Maru Marko veže
žicom,
A Franka mu svjetli
lampadicom,
Poslije nego što su je spustili,
U sinje je more uputili...
...još se toga zapamtilo nije,
Ni u kraju naše Dalmacije,
U ljubavi da se zločin kuje,
Na kojemu cura sudjeluje...

Osim te pjesme, također sam čuo da se je u župi pjevala pjesma o Rosandi i Mladenu iz Podace, koji su također preminuli na tragičan način, 12. ožujka (na Grgurevo) 1939. godine, tako što su se ubili, jer majka nije dala Rosandi da se uda za Mladena. Pjesmu je spjevao Dinko Bekavac.

...U Podaci selu malenomu,
Makarskome srezu velikomu...
...to se zgodi dragi pobratime,
Baš trideset devete godine,
Divnu ćerku Mara je gojila,
A sada je majka izgubila...

Još je jedna tragedija ostala u narodu zapamćena upravo zato jer se pjevala i prepričavala, a riječ je o Sretničkoj tragediji u Sretnicama kod Mostara, gdje su u požaru stradali svatovi Ivana Rozića, 10. veljače 1938., točnije njih 29.

*Na desetog bilo je veljače,
Čuj građane i patni seljače,
Na tisuću devete stotine,
Trides't osme žalosne godine.
Što se dugo zaboravit neće,
Dok nam rosno ne savene
cvijeće.*

*Na grobnici teških mučenika,
Kuju ovi žalost prevelika.
Otkad Sunce ovo mjesto grije,
Žalost veću zapazilo nije...*

Od Tade Rastočić, rođ. Plećaš (r.1935.) sam čuo pjesmu o Stojanu Jankoviću.

*Kada Turci Kotar porobiše,
poaraše dvore Jankovića,
zarobiše Smiljanić Iliju,
zarobiše Janković-Stojana...*

Jela Matić mi je spominjala za pjesmu o Svetomu Jurju i zmaju, i kako je spasio princezu.

Kao što sam na početku naveo, pripadnost našeg naroda jako je vezana uz hrvatski identitet i katoličku vjeru, te kako iz svega toga proizlazi naša tradicija i običaji.

Narod se je uvijek utjecao Bogu, svakim danom i u svim nevoljama, a navečer zahvaljujući za sva dobra proteklog dana išao na spavanje, a jutri se isto tako ustajao. Naše bake i majke su znale puno starih molitava za različite prigode koje su se prenosile s kolina na kolino i tako čuvale od zaborava. Neke od tih molitava sam zapisao i objavio u Župskom listu. Najbrojnije su *Večernje* i *Jutarnje molitve*, te molitve za Veliki Četvrtak i Veliki Petak, te pojedinim svecima: Sv. Iliji prilikom *nevrimenta*, Sv. Petru, Sv. Vidu, Sv. Kati, te Anđelima čuvarima, Blaženoj *Divici*

Mariji te Svetoj *Nedilji*. U 26. br. sam uz druge molitve koje mi je kazala Jela Markota, naveo i *Večernju molitvu*. U nastavku ću navesti dvije stare *Večernje molitve* koje mi je kazala Iva Pejar (r.1939.):

*Fala Bogu prođe danak,
I dolazi slatki sanak,
Ali prija neg ću spati,
Bože Tebe ću pozvati,
Da mi budeš u pomoći,
I čuvaš me ove noći,
Da mi svaka bjeda mine,
I sunce mi opet sine.
Bože Ti si svojom moći,
I ove me čuvaj noći,
Da ustanem tijelom zdravim,
Pa zato Te evo slavim.*

Htio bi još napomenuti, a stariji se jako dobro sjećaju kako je nekada izgledala crkva Svetog Vida koja je u periodu od 1901.-1961., u vremenu gradnje nove crkve Gospe Ledene a nakon rušenja stare, bila nova župna crkva. Prvo sam o nekadašnjem izgledu crkve Svetog Vida i žaljenjem za istim slušao od majke, bake i od starijih mještana, dok nisam naišao na stare razglednice i slike na kojima se jako dobro vidi izgled nekadašnjeg stanja. Crkva koja je po svom inventaru i opremljenosti bila jedna od istaknutijih, ako ne najbolje i najbogatije opremljena crkva u dolini Neretve je devastirana u duhovnom i materijalnom smislu za vrijeme arheoloških istraživanja 90-ih i „obnove“ 1991. godine. „Šta su napravili od nje (Sv. Vida), bila je bolje opremljena od one gori (crkve Gospe Ledene)“; Pera Pejar 2021. (r.1946.). U crkvi su se do tada nalazila tri oltara, glavni ▶

oltar Sv. Vida (oko 1900.), sa oltarnom pregradom i kandelom, te dva pobočna oltara; Srca Isusova (datiram u 18. st.), i Gospin oltar (oko 1900.), sa baroknom slikom *Bogorodice sa Djetetom*. Apsida u kojoj se je nalazio glavni oltar je bio oslikan plavom bojom i žutim zvijezdama. Iznad vrata se nalazio drveni kor sa malim orguljama. U crkvi se nalazio i kristalni luster koji je također uklonjen. Od starog inventara iz Sv. Vida ostala je barokna krstionica koja je restaurirana 2006. i kip Sv. Vida restauriran 2005./2006., dok su kipovi Sv. Ćirila i Metoda, te kip Srca Isusova, koji su se nalazili na oltaru Srca Isusova, stari preko 200 godina ukradeni 2005. Tako bi završio i kip Sv. Vida da nije tada bio na restauraciji u Splitu. Slučaj obnove crkve Sv. Vida, osebujan je primjer izvođenja konzervatorsko-restauratorskih radova, s jedne strane, sa svojim dobrim i hvale vrijednim, a s druge strane lošim i sramnim radnjama. Shodno tome izrazito je pohvalno da su se na ovom drevnom i u Neretvi, najstarijem kršćanskom lokalitetu provele istraživačko-arheološke radnje, međutim predmet istraživanja tih radova (crkva Sv. Vida) je ujedno bila i žrtva istih, jer su se ona u pozamašnoj mjeri u negativnom smislu na nju odrazila. Uklanjanjem svega crkvenog inventara koji je narod, svojim trudima, financirao i omogućio opremanje crkve, prouzročena je velika šteta za kulturu, povijest i vjerski život ove župe, a sve pod izlikom da se crkva vraća u izvorno stanje! Svakako bismo svi, a posebno

konzervatori-restauratori, trebali imati na umu događaj iz 1685. kada su upravo crkvene vlasti htjele iz splitske prvostolnice premjestiti romaničku propovjedaonicu. Tome se žestoko usprotivio splitski plemić Albert Papalić koji je tražio od generalnog providura da to spriječi, nakon čega crkvene vlasti odustaju od svog nauma. Pred gradskim vijećem je održao govor, izrekao je, citiram: „Zapamtite, u svetištima niste vi vlasnici stvari. Njih su naši pređi namrli za dobro ovoga grada i na ponos njegovih građana. Vi se time možete samo koristiti u svojim službama, koje su također namijenjene dobrobiti naše zajednice.“ Svatko kome je konzervacija-restauracija primarno zanimanje i struka, te svatko onaj tko bi izvodio nekakve promjene u ovakvim kulturno-povijesnim sakralnim objektima bi uvijek prije početka izvođenja bilo kakvih radova, pred očima trebao imati sadržaj riječi ove nekoliko stoljeća stare i upečatljive rečenice.

Na kraju bih se zahvalio svim kazivačima koji su odvojili svoje vrijeme, te podijelili svoje znanje o običajima kroz godinu, kako bi sve zapisano ovdje, na jednom mjestu ostalo za buduće generacije da se ne zaboravi i za daljnje istraživanje. U radu sam se također služio brojnim zapisima pok. Žarke Markote, koji je svojim entuzijazmom i ljubavi prema našem kraju mnoge događaje iz prošlosti naše Župe zabilježio, te ih tako otrgnuo zaboravu. Zahvaljujem se i Mateu Plećašu, koji mi je pomogao pri oblikovanju teksta, a koji

također ima sluha za tradiciju i brojne običaje, ne samo župe nego i cijele doline Neretve. Posebno mu hvala što je ustupio dvije stare slike iz privatne arhive kojima je posebno obogatilo ovaj tekst, ali i cijeli župni list. Jedna fotografija snimljena na dan neke svetkovine (vjerojatno 5.8.) ispred crkve Gospe Ledene. Fotografija je snimljena prije 1972., jer na slici još nema zvonika. Druga slika je razglednica na kojoj se vidi nekadašnji izgled crkve Svetog Vida u punom sjaju, sa svim svojim inventarom prije „obnove“ (čitaj devastacije).

Sve ovo ostaje za budućnost nekim drugim generacijama koje će više „begenat“ našu prebogatu prošlost, sa kojom bi se trebali dičiti, a kakve nema u cijeloj Neretvi ali i Dalmaciji. Nadam se da će ovaj Župni list, svjedok vremena unatrag 24 godine, a hvale vrijedno djelo don Stanke Vrnoge još dugo govoriti o našoj bremenitoj prošlosti, koja je uistinu neiscrpan izvor životnih pouka, te da se i njega kao jedne ukorijenjene tradicije našega sela nećemo i ne želimo odreći.

Na koncu svega, moramo biti svjesni toga da je svakim danom sve manje onih koji nam tradiciju prenose, onih koji su svojim životom osjetili svu njezinu čar, a sve više se rađa novih ljudi, novih Neretvana. Naša je dužnost iz života starih naučiti i prenijeti sve dobro, a sve loše zaboraviti. To isto dobro svojim životom živjeti i prenijeti novim pokoljenjima, shodno poslovcima koju stari ljudi vrlo često znaju reći: „U njima vri, a u nama mri“. Polazući nade u sadašnje i nove

naraštaje Neretvana, ne dajmo da se naši običaji i tradicija zaborave, svim silama ne dajmo da umru! Jer ako li se takvo što dogodi, sigurno će doći dan kada ćemo se, promatrajući sve oko nas, zapitati baš poput

Silvija Strahimira Kranjčevića:

“Majko moja - zar je tako, zar je palo

Sve što se je gordo nebu uspinjalo?!

Od sve slave zar li osta samo

sjena

Što je baca uspomena sa kamena,

Sa razvala što nam kriju prah otaca

Kazujući vječnu slavu tih mrtvaca?!”

Iz života naše župe

Antonija Menalo, Branko Markota,
Vicko Marušić

Tijekom veljače nabavljene su nove kamere full HD rezolucije te je krenuo nedjeljni prijenos mise u najboljoj kvaliteti. Na crkvi sv. Ivana Krstitelja u Prudu, na zvona je postavljen sustav automatskih otkucaja na svakih pola sata kao "klecanje" i "brecanje". Cjelokupnu elektrifikaciju i modernizaciju zvona u iznosu od 41.400,00 HRK financirao je gospodin Nikica Marušić sa suprugom Vesnom (podrijetlom iz Pruda a žive u Njemačkoj).

Korizma je započela na Čistu srijedu 2. ožujka u ozračju epidemioloških mjera uzrokovanih pandemijom koronavirusa. Mjere su u potpunosti ukinute 9. travnja uoči blagdana **Cvjetnice** koja je ipak i ove godine protekla bez procesije.

Na **Veliki četvrtak** misa Večere Gospodnje slavljena je u župnoj crkvi u Vidu **tijekom koje je blagoslovljeno vino, koje su vjernici donijeli u crkvu. Odlukom župnika nije bilo žudija niti simboličnog pranja nogu apostolima.**

Obred **Velikog petka** uz bogoslužje odvijalo se u nekoliko dijelova. Na početku se pjevala Muka Kristova nakon koje je uslijedilo ljubljenje križa te sveta pričest i procesija u kojoj nije bilo žudija ni Šimuna. Vrijeme je bilo suho s temperaturom 15°C.

Na **Veliku subotu** tijekom mise svećenik je blagoslovio krštenu vodu koja se ulila u krstionice. Na kraju svete mise

Veliki četvrtak

obavljen je blagoslov uskrasnih jela. Vrijeme je bilo suho s burom dok je temperatura bila ugodnih 16°C. **Svetim misama u Prudu u 8.30 i Vidu u 10 sati**

Procesija na Veliki petak

ujutro proslavljen je najveći katolički blagdan Uskrs. Po prvi put u višedesetljetnoj povijesti mjesta i župe, misa je bila bez procesije koja je ranije ukinuta.

Blagoslov jela na Veliku subotu

Sveta misa na Uskrs

Na Dragoviji proslavljen

„Mali uskrs“ 24. travnja 2022.

Svetim misama u Prudu, Vidu i Dragoviji u župi je proslavljen Mali Uskrs. Lijep proljetni, nedjeljni dan privukao je mnoštvo župljana i iseljenih dragovinjaca na svetu misu koja se tradicionalno na Mali Uskrs slavi na Dragoviji. Osmi dan po Uskrsu, Mali ili Mladi Uskrs, Bijela nedjelja također je i blagdan Božanskog Milosrđa. Bijela nedjelja nosi naziv po bijelim haljinama u koje su se odrasli novokršteni oblačili kod uskrsnog bdjenja na

dan svog krštenja. Nosili su ih cijeli tjedan a nedjelju nakon Uskrsa ih odlagali. Tako i danas djeca na krštenju simbolički dobivaju bijelu haljinicu.

Ova pobožnost nas povezuje s raskršćem Kristom iz čijeg je probodenoga boka potekla krv i voda za spasenje svega svijeta.

U Prudu proslavljen blagdan sv. Leopolda Mandića

Župa Vid proslavila je blagdan suzaštitnika - sv. Leopolda Bogdana Mandića u četvrtak 12. svibnja u Prudu misnim slavljem koje je predvodio župni vikar metkovačke Župe sv. Ilije proroka fra Dario Sinković.

„Upravo po svecima, Bog pokazuje kako svaki čovjek može biti Njegova produžena ruka u ovome svijetu samo ako hoće. Tako se i kroz život sv. Leopolda sam Bog objavio. Počevši već od njegova rođenja 1866. godine u Herceg Novom te trenutka njegova krštenja, kad su mu roditelji dali ime Bogdan Ivan; ime Leopold dobio je kad je postao mladi redovnik. Inače, ime označava i ulogu pojedine osobe, predstavlja ono što osoba jest. Tako je

Bogdan, već od malih nogu bio Bogom dan, Bogom darovan, ne samo svojim roditeljima nego i čitavoj Crkvi. Ime Ivan je hebrejskog podrijetla i znači – Bog je milosrdan, Bog je milostiv, što će se na poseban način u budućnosti pokazati kad sv. Leopold bude ispovijedao grešnike“, rekao je fra Dario.

„Bog je na taj način izljevao posebnu milost na sve ljude koji su dolazili na sakrament svete ispovijedi. Iako je bio poprilično slabog i krhkog zdravlja, sv. Leopold je znao i po 12 sati dnevno ispovijedati. Čak su mu i fratri u samostanu često prigovarali da je preblag prema grešnicima – da daje slabe pokore. On bi im uvijek na taj prigovor odgovorio:

„Pogledajte Križ – pokazao bi raspelo i raskršće Isusa Krista i dodao – On me tome naučio!“

„Ovo je pouka svima nama da upravo u svome životu budemo kao sv. Leopold. Često tražimo izgovore da budemo što nemilosrdniji jedni prema drugima, da sudimo i prosuđujemo druge, a vrlo je važno da znamo biti najstroži suci prema sebi! Tek ćemo tada mijenjati i sebe, zatim druge i svijet oko sebe“, poručio je u homiliji fra Dario.

Na kraju misnog slavlja župnik don Milivoj Čalo zahvalio je svima i osvrnuo se na dio propovijedi. Rekao je kako je i fra Darijo – dar, darovan nama danas te ponovio jedan od mnogih citata sv. Leopolda: „Bog je i lijek

i liječnik. U Njega se možemo pouzdati i u Njemu tražiti okrepu i snagu! Neka nas i primjer sv. Leopolda, njegova blagost, poniznost i otvorenost Bogu i Božanskom milosrđu učini da i mi možemo biti na njegovu tragu!“

Brojni vjernici su prisustovali slavlju kojem je prethodila procesija a pjevanje su predvodili pučki pjevači i župni zbor kojim ravna prof. Anita Cuca Bebić.

Blagdan svetog Leopolda Mandića u Prudu 12. svibnja

17. svibnja 2022. na Ogradu proslavljen blagdan sv. Paške

Svetom misom u 12.30 sati kod svetišta sv. Paške na Ogradi proslavljen je blagdan ovog

sveca. Prije Domovinskog rata, u blizini tog mjesta postojala je kapelica-ploča s likovima sv.

Ante i sv. Paške koja je zarasla i dotrajala zubom vremena. Za vrijeme rata 1992. godine skupina branitelja iz Vida, koji su bili zajedno u A satniji ZNG Metković, zavjetovala se urediti ovo svetište. Nekoliko godina nakon rata ono je uređeno a tim povodom, na blagdan sv. Paške slavi se sveta misa a slavlje se nastavlja druženjem branitelja i članova njihovih obitelji.

25. svibnja

na Dragoviji zavjetni dan “Vukovdan”

Svetom misom u 18.30 sati na Dragoviji proslavljen je zavjetni dan tzv. Vukovdan. Dok je Dragovija bila naseljena, gotovo svi mještani držali su stočku koja je privlačila vukove. Oni su radili štetu na stočnom fondu zbog čega su se mještani s tadašnjim župnikom don Franom Begom (1948.-1955.) zavjetovali. Od tada se u svibnju slavi zavjetni dan tzv. Vukovdan. Tim povodom, župnik don Mile Čalo slavio je svetu misu na kojoj su se okupili nekadašnji žitelji i njihovi potomci s Dragovije. Vrijeme je bilo

Vukovdan na Dragoviji

sunčano i ugodno toplo uz lagani povjetarac.

Blagdan svetog Ante na Ograđu

13. lipnja 2022.

Svetom misom u 19 sati kod zavjetne kapelice sv. Ante na Ograđu, sagrađene 1934. godine, proslavljen je blagdan ovog sveca kojeg se mnogo štuje u hrvatskom narodu. U našoj bližoj okolici, štuje se u Novim Selima, Kominu, na Dubravici kod Metkovića a najveće svetište je na Humcu kod Ljubuškog gdje se nalazi istoimeni franjevački samostan kojem hodočaste brojni naši župljani. Na kraju

Blagoslov djece na blagdan Sv. Ante na ograđu 13. lipnja

svete mise župnik don Milivoj Čalo je blagoslovio djecu. Ljep i sunčan dan privukao je

mного župljana i ostalih čije je podrijetlo s Ograđa i Dragovije.

15. lipnja

Proslavljen blagdan sv. Vida

Za slavlje nebeskog zaštitnika Župe Vid, svetog Vida, prvi put su pjevane litanije sv. Vidu u procesiji. Misno slavlje je predvodio župni vikar Makarskoj don Jure Lovrinčević iz Župe sv. Marka u koncelebraciji župnika don Mile Čalo i župnika don Mladena Margete iz Vidonja. Slavlje su animirali pučki pjevači i zbor mladih.

„Sv. Vid se rodio na Siciliji u poganskoj obitelji. Već sa sedam godina imao je problem s ocem koji je zatražio da se odrekne vjere. Zato sv. Vid, zajedno sa svojim odgojiteljima, bježi od kuće. Kao dječak je ubijen u progonima kršćana za vrijeme cara Dioklecijana. O sv. Vidu ne znamo puno, ali znamo ono bitno. Znamo da je bio

kršćanski svetac koji je dao život za Krista“, naglasio je don Jure u homiliji te dodao kako se mi, za razliku od sv. Vida, trudimo da se o nama puno zna, a ono bitno nam izmiče!

„I danas nam Gospodin želi progovoriti po svojoj riječi koju smo čuli u čitanjima. Već u prvom čitanju imamo izvještaj o mučeniku Eleazaru iz starog zavjeta. Danas ovdje s nama imamo starih. Biti star je blagoslov, zato vi koji ste ušli u podmaklu dob, imate primjer!... Naši djedovi i bake su veliko bogatstvo za naše obitelji premda ih se često odbacuje i marginalizira“, pojasnio je te dodao kako papa Franjo u svojim općim audijencijama govori o starijim osobama. Navodi kako bi stariji ljudi

trebali biti primjer mladima u vjeri te da su svakako potrebni današnjem društvu.

„Danas na blagdan svetog Vida, Gospodin želi reći da ste nam potrebni. Želi odati čast vašim godinama i pozvati i vas da obnovite vjernost Gospodinu. Tako je ružno čuti da baka ili djed ne vrše svoju zadaću nego su sablazan svojoj obitelji, unucima i svojoj djeci. Posebno kada unuke ili djecu predaju đavlu jer možda nisu onakvi kakvi bi stariji željeli da jesu“, upozorio je propovjednik i pozvao: „Vaša je dužnost moliti za svoje obitelji, da budete odmjereni i pristojni, jer mudrost je iskustvo koje ste nakupili za vrijeme svoga života. Bogatstvo koje nama mladima nedostaje

Blagdan svetog Vida

u ovom izazovnom vremenu. Od vas očekujemo molitvu, lijepu riječ, koristan savjet i da budete primjer poput Eleazara. To nije uvijek lako. Nije lako kada je život težak, kada je križ velik i kada su izazovi života ogromni... Svatko ima svoj križ. Zato je važno danas, kada gledamo primjer sv. Vida, naučiti od njega kako nositi svoj

križ. Križ, patnja i muka mogu biti blagoslov, mogu biti sredstvo koje nam pomaže doći do Boga, ali mogu biti i put u propast, način na koji se odvojimo, pobjegnemo i okrenemo leđa Bogu. (...)

Važno za nas je: ne borimo se protiv križa, patnje i boli. Borimo se protiv onoga koji je skriven i koji djeluje u patnji! Protiv

onoga koji u patnji šapće i nagovara nas da skrenemo s pravoga puta a to je đavao. Zato, kada se pitamo tko je naš najveći neprijatelj, onda nam padaju na pamet razne osobe, ali Isus kaže: Nije osoba tvoj najveći neprijatelj! Naš najveći neprijatelj je đavao koji nas u trenucima patnje, muke i križa želi svrgnuti s pravoga puta. “, naglasio je don Jure i zaključio riječima: „Razlog svađa, nerazumijevanja i raskida zajednica je nedostatak vjere. Zato smo potrebni danas, na blagdan svetog Vida, da nam Gospodin ojača vjeru i da vodimo brigu o svetosti naše obitelji, braka, djece, starih i bolesnih. Zato bi za kraj volio svima nama da na današnji blagdan odlučimo biti više pobožni, da svoj život i svoj brak obnovimo. Posvetimo brak Srcu Isusovu i Srcu Marijini, pojačajmo obiteljsku molitvu i svoju djecu učimo pobožnosti i temeljnim vrednotama!“

Blagdan Tjelova 16. lipnja

Svetim misama u Prudu u 8.30 sati i Vidu u 10 sati s procesijom, u župi je proslavljen blagdan Tjelova. Prethodne godine nije bilo procesije zbog pandemije koronavirusa, a ove godine održana je nakon svete mise. Tjelovo, odnosno Svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove je katolički blagdan te se slavi četvrtak poslije svetkovine Presvetog Trojstva. U Hrvatskoj je neradni dan, a jednostavno je o za izračunati datum: deveti četvrtak nakon Uskrsa. Za Katoličku Crkvu svetkovina

je u spomen na ustanovljenje Euharistije na Veliki četvrtak. Svetkovina Tijela i Krvi Kristove jedna je od blagdana koji su duboko ukorijenjeni u život Katoličke Crkve.

Tjelovska procesija u Vidu

23. lipnja

Ivandan -slavlje rođenja svetog Ivana Krstitelja u župi Vid

Svetkovina svetog Ivana u župi je proslavljena dan ranije odnosno 23. lipnja umjesto 24. lipnja. To je zbog toga jer je na taj dan blagdan Presvetog Srca Isusova koji se redovito slavi treći petak nakon Duhova. Takvo se podudaranje ovih dviju svetkovina dogodilo zadnji put 1960. godine, a ponovit će se u našem stoljeću još 2033. i 2044. godine. Liturgijsko pravilo navedeno u Misalu i Časoslovu kaže da ako se na isti dan podudara više slavlja, "viši stupanj ima uvijek prednost, a niži se izostavlja". Sva tri stupnja liturgijskih slavlja gradacijski su podijeljena na ukupno 13 brojeva, od kojih se prva četiri broja odnose na svetkovine. Njima se izriče stupanj važnosti, odnosno prednosti neke svetkovine. Tako su najvažnije svetkovine Vazmenog trodnevlja muke i uskrsnuća Gospodnjega, označene brojem 1

Procesija na blagdan Sv. Ivana na Dragoviji

a najmanje važne, vlastite svetkovine označene su brojem 4. Svetkovina Presvetog Srca Isusova i rođenje svetog Ivana Krstitelja spadaju pod broj 3 (koji se odnosi na ove svetkovine i njihovu gradaciju): svetkovine Gospodnje, Blažene Djevice Marije i svetaca naznačene u Općem kalendaru te Spomen svih vjernih mrtvih. Prema tom pravilu Presveto Srce

Isusovo kao Gospodnja svetkovina ima prednost pred rođenjem svetog Ivana Krstitelja kao svetkovine sveca, što znači da se Presveto Srce Isusovo treba slaviti u petak 24. lipnja 2022. godine, a svetkovina rođenja svetog Ivana Krstitelja treba biti prebačena i proslavljena dan ranije.

Na Dragoviji je svečanim misnim slavljem s procesijom proslavljen zaštitnik mjesta blagdan sv. Ivana Krstitelja tijekom koje su blagoslovljena polja. Svetu misu predvodio je župnik don Milivoj Čalo u suslavlju s ranijim župnikom don Mladenom Margetom koji je sada u župi Vidonje-Mlinište. Blagdan svetog Ivana u narodu je poznat kao "Ivandan" a proslavljen je i u Prudu, također s procesijom i svetom misom koju je predvodio župnik don Mile Čalo.

Procesija na blagdan Sv. Ivana u Prudu

Blagdan srca isusova

24. lipnja

Blagdan Presvetog Srca Isusova slavi se u petak nakon blagdana Tijelova cijeli lipanj je u znaku Presvetog Srca Isusova. Sve-to misno slavlje s procesijom ispred crkve sv. Vida predvodio je župnik don Milivoj Čalo u suslavlju s don Nedjeljkom Kešinom. Misno slavlje uveličali su pučki pjevači i župni zbor.

Blagdan Presvetog Srca Isusova 24. lipnja 2022.

U Vidu proslavljen blagdan Gospe Snježne 5. kolovoza

Svetim misu u 6 sati predvodio je župnik don Mile Čalo, misu u 7 i 30 sati predvodio je prof. don Nedjeljko Kešina a glavno misno slavlje s procesijom u 9 i 30 sati proslavljen je blagdan zaštitnice Vida Gospe od Snijega poznatije još kao Ledena Gospa. Nakon ranojutarnje svete mise za branitelje i Domovinu zapaljenje su svijeće ispred središnjeg križa Ba groblju. Glavnu svetu misu predvodio je prof. don. Anđelko Kaćunko, sužupnik u Gospiću, uz župnika don Milu, bivšeg župnika don Mladena Margete te još 12 svećenika. Inače, u Republici Hrvatskoj 5. kolovoza je i državni praznik koji se slavi kao Dan pobjede, Domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih

branitelja u spomen na oslobođenje Knina 1995. godine. Za razliku od prošle godine kada je bilo oblačno i očekivala se kiša, ove godine bilo je lijepo s temperaturom 26°C u 8 sati.

U bogatoj propovijedi don Anđelko je rekao: „*Temelj Marijine veličine je njezina vjera, vjernost, predanost i oslonjenost na Boga. Upravo zbog toga je Marija na udaru sotone. Upravo zato zmaj hoće proždrijeti dijete čim rodi. I to nije bilo koje dijete, to je Božji Sin. U nastavku odlomka prvog čitanja iz Otkrivenja stoji nešto vrlo znakovito: 'Nakon što zmaju nije uspio plan sa ženom, kaže sveti Ivan, bijesan ode, i zarati sa ostatkom njezina potomstva – to su oni koji čuvaju Božje*

zapovijedi i drže svjedočanstvo Isusovo, to su oni koji slušaju Riječ Božju i čuvaju je'. To se i na nas odnosi. Sotona se nikada ne okomi na one koji njemu služe i ne napada svoje suradnike, ali se okomi na Boga vjerne, na one koji drže Božje zapovijedi i na one kojima je Križ svetinja. To smo mi i zato smo danas sa istom mržnjom na udaru Sotone.

Posebno vidimo da su čak uspješni oni koji danas u svijetu potpaljuju vatru mržnje i rata. Ne događa se to slučajno – to su planovi, a taj zmajev bijes osjetili smo u komunizmu. Još jače i duboko smo proživjeli tijekom terorističke agresije u obrambenom Domovinskom ratu jer đavao dobro zna da hrvatski narod, bez obzira na slabosti i vrludanja, od stoljeća sedmog čuva Božje zapovijedi i drži Isusovo svjedočanstvo. Zbog te vjernosti evanđelju, hrvatski narod je stradavao stoljećima, a evo 90-ih godina prošlog stoljeća za Krst časni i slobodu zlatnu, dali su život i mnogi naši kojih

Blagdan Gospe Snježne u Vidu 5.8.2022., sveta misa u 9:30 h

se danas posebno sjećamo, za njih molimo, i za njihovu žrtvu Bogu zahvaljujemo“, naglasio je don Anđelko i dodao:

„Znamo da je cijeli svijet medijski i politički usmjeren na rat u Ukrajini. Uza sav užas koji se događa u ratovima, ne smijemo smetnuti s uma da je, posebno ono što je na prvim vijestima u svim medijima, jedna vrsta zavjese i odvratanje pozornosti od nečega drugoga. Premda je rat đavoljin posao, golem razor zmajeva plana očituje se danas na duhovnoj bojišnici. To je ono što nije toliko opipljivo i o tome nema vijesti a tu je glavno područje borbe dobra i zla. Medijski neotkriveno. Sjetimo se samo popularne korone, tzv. plandemije. Politika i mediji su do tada stalno punili uši tzv.

terorizmom, posebno islamskim. Onda je došao drugi, teror virusom, potom cjepivom. Danas se gotovo ne spominje niti ISIL, ali glavni problem kako sam ga ja “novinarski formulirao” jest – ESIL – kratica od: estradni sotonizam industrije laži. To su svi sadržaji današnje zabavne kulture, filma, glazbe i mode. Nažalost, tu se uklapa i politika koju mnogi uzimaju jako ozbiljno a da pojma nemaju što je sve skriveno iza tog zastora i koliko mnogo toga služi zapravo za zabavu narodu. Nek’ se narod glođe, kolje i svađa.“

„Na tom području, strašni pakleni zmaj ima potpunu kontrolu i taj čovjekoubojica od početka, u svoj otrovni plan stavio je i uništenje našeg naroda, ali

i svakog naroda i pojedinca koji je vjeran Bogu. Nažalost, kršćani toga nisu svjesni i zato nehotice postaju suradnici đavla. Zato proživljavamo povijesnu dramu i tragediju. Svake godine u Hrvatskoj nestaje po grad s 30 tisuća stanovnika. Hrvatski narod ide prema groblju izumrlih europskih naroda. Đavao danas proždire mnogu našu braću, kako kaže Otkrivenje. Ne samo kroz pobačaje, nego kroz razne zamke modernog načina života i ono što ih đavao naziva napretkom. Oni koji mu služe tu riječ jako ističu. „Napredak“ – je nažalost mnogima put u propast a u taj vražji napredak spadaju također poruke iz filmova, serija, čak i zabavne glazbe koju pjevuše kršćani diljem svijeta. Takve misli čak i pod misom dođu na pamet i ne možeš ih se riješiti a u riječima i stihovima su poruke koje veličaju blud i rastavu, hvale drogu i ovisnosti. Zato je sveti papa Ivan Pavao II. sve to nazvao kulturom smrti“, naglasio je velečasni Kaćunko zatim upozorio na vražju zamku kojom hvata najprije žene – a to je suvremena moda.

„Đavao toliko ističe ljudsko tijelo kako bi čovjek odvratio pozornost od duha i uma. Zato se općenito u današnjoj zabavnoj kulturi organizirano odvija moralno duhovno kvarenje i umno zaglupljivanje. Zato je đavao postigao da je nekim djevojkama važniji pupak nego mozak a momcima jačanje mišića a ne pameti! Ovdje je to na pristojnoj razini a znamo da se, posebno u velikim gradovima, prostačka moda udomaćila i u crkvama“, pojasnio je Kaćunko i zaključio: „Ovaj veliki dan, 5. kolovoza, ostat će u povijesti hrvatskoga naroda upisan velikim i zlatnim slovima. Slavimo ga kao Dan pobjede. Gospi zahvaljujemo za oslobođanje Hrvatske, ali zapamtimo – borba nije prestala 1995. Pred nama su nove oluje. Pravi rat se vodi na duhovnoj bojišnici, na području kulture. Odrecimo se pet prokletstava: pobačaja, psovke, preljuba, potkradanja i površnosti. Moramo se vratiti Božjim zapovijedima i Isusovu evanđelju, krepostima kojima je bio ispunjen život naše drage Gospe!

Obitelj treba vratiti ljubav prema djeci. Nova generacija

mladih treba početi živjeti po redizajniranom pravilu svetog Benedikta za naše stoljeće: moli, radi, rodi. Vratimo zajedničku molitvu u obitelji, posebno molitvu krunice koja je nekoć odjekivala u svim kućama! Novo pravilo kršćanske obitelji treba biti krunica a ne sapunica. Samo to nam jamči da ćemo imati osobnu sreću i zajedničku budućnost, ako budemo živjeli vrednote koje su se očitovale u Gospinom životu. Međutim, moramo biti svjesni da ćemo kao vjerni Isusovi učenici uvijek biti na udaru zmaja, ali nemamo razloga za strah. Ono što je za Mariju rečeno – blago tebi što si povjerovala – to vrijedi i za nas danas.

Zar nam Domovinski rat nije potvrda za to? U toj borbi, kao mnogo puta u povijesti, spasila nas je vjera u Boga i pouzdanje u pomoć Majke Božje. Čitavu našu prošlost, duboko u nama gorjelo je Božje upozorenje: ako se na mene ne oslonite, neće se održati. Upravo zato su naši branitelji hrabro krenuli u borbu s vjerom u srcu. Znamo, oko vrata su svi imali Gospinu krunicu, a narod se okupljao i

molio. To je važno i nije nimalo slučajno da su se mnoge velike pobjede našega naroda dogodile upravo na Marijine blagdane.

Ljudske moći na svim područjima su ograničene zato danas trebamo radosno prihvatiti riječi koje je o Mariji često ponavljao naš sveti blaženik Stepinac: “Nju slijedeći nećeš zalutati. Njoj se moleći nećeš očajavati. Dok te Ona drži nećeš se umoriti, dok te Ona štiti ne trebaš se bojati.” To što je vjera našega naroda od stoljeća sedmog, neka bude pravilo našega života. Zbog ove vjere davno je nastala izreka: hrvatska duša je uvijek Marijanska. Čašćenje Gospe Snježne ovdje to pokazuje: duša ovog mjesta vidjela gdje je spasenje i kome se treba obraćati. Nisu Rim i Duće jedini na svijetu gdje je snijeg pao 5. kolovoza. Možemo našu odanost Gospi izreći ovako: Ledena Gospa je nebeski snijeg koji je prekrpio hrvatski brijeg – Bog je stavio tu Isusov stijeg! Braćo i sestre, blago nama ako povjerujemo da je to formula za sve naše sadašnje oluje i buduće pobjede.

Treća nedjelja došašća, blagdan materice na Dragoviji **11. prosinca 2022.**

Na treću nedjelju došašća kada se obilježava dan majki, materice, u župi se održava tradicionalno misno slavlje na Dragoviji. Nakon desetodnevnice kiše, slično kao i prethodne godine, u sjeni sunčanog, hladnog i burovitog vremena ispred crkve sv. Ivana na Dragoviji.

Badnjak

24. prosinca 2020.

U župnoj crkvi Gospe Snježne u Vidu, tradicionalnom svetom misom ponoćkom na Badnju večer proslavljen je Božić, rođenje Isusovo. Nakon dvije godine u pandemiji koronavirusa te zaštitnih maski, ove godine ponoćka je održana kao i nekada, točno u ponoć. Vrijeme je bilo suho bez padalina a temperatura je iznosila 7,5°C. Nakon završetka ponoćke iz Zetovske ulice priređen je vatromet. I ove godine diljem župe tradicionalno su se palili badnjaci.

Badnjak kod "Pivca"

Blagdan svetog Ivana Krstitelja

27. prosinca

Svetim misama u Prudu, Vidu i na Dragoviji proslavljen je blagdan sv. Ivana u narodu prozvanog "zimskog",

Apostola i Evandeliste. "Ljetni" se slavi 24. lipnja. Po lijepom sunčanom vremenu na Dragoviji se okupilo mnoštvo

vjernika, uglavnom iseljenih dragovinjaca te mještana Vida i Pruda. Svetu misu tijekom koje su se pjevale božićne pjesme predvodio je župnik don Mile Čalo a po završetku misnog slavlja župnik je blagoslovio obitelji u ovom dijelu župe.

Blagoslov obitelji

Krajem prosinca i početkom svibnja, kao u predpandemijskim vremenima župnik je u župi blagoslovio obitelji.

Elektrifikacija i osuvremenjivanje zvona u Prudu

Ante Marušić

Nakon elektrifikacije zvona u Prudu (2021), 17. veljače 2022 osuvremenila su se i zvona, omogućeno je da se otkucaji automatski vrše svakih pola sata te sat vremena, kao “klecanje” i “brecanje”. Cjelokupnu elektrifikaciju i modernizaciju zvona u iznosu od 41 400 kn financirao je gosp. Nikica Marušić s suprugom Vesnom (podrijetlom iz Pruda-žive u Njemačkoj). Radove je obavila tvrtka “Bunbal” iz Kaštel Kamelovaca. Obitelji Marušić jedno veliko HVALA!!!

Kršteni u 2022.

1. David Ramić, sin Vlade i Ane rođ. Gračić, rođen 30.10.2021. u Metkoviću, kršten 23.01.2022. u Vidu.
2. Marta Dugandžić, kći Zorana i Mihaele rođ. Ilić, rođena 27.01.2022. u Splitu, krštena 17.04.2022. u Vidu.
3. Ivan Ereš, sin Josipa i Marine rođ. Ilić, rođen 26.02.2022. u Splitu, kršten 01.05.2022. u Vidu.
4. Elizabeta Petković, kći Rude i Valentine rođ. Rašić, rođena 23.03.2022. u Dubrovniku, krštena 08.05.2022. u Vidu.
5. Marin-Mijo Limov, sin Maria i Ane, rođ. Sutton, rođen 10.04.2022. u Metkoviću, kršten 19.06.2022. u Vidu.
6. Ante Volarević, sin Ante i Zorice, rođ. Skoko, rođen 07.09.2021. u Dubrovniku, kršten 19.06.2022. u Prudu.
7. Klara Petković, kći Andrije i Ivane, rođ. Bašić, rođena 21.04.2022. u Dubrovniku, krštena 26.06.2022. u Prudu.
8. Filip Sutton, sin Marina i Tatjane, rođ. Norac-Kevo, rođen 19.04. u Durenu-Njemačka, kršten 14.08.2022. u Vidu.
9. Irina Vidović, kći Matea i Ivane, rođ. Talajić, rođena 14.01.2022. u Dubrovniku, krštena 14.08.2022. u Vidu.
10. Roko Marević, sin Josipa i Jelene rođ. Marušić, rođen 08.02.2022. u Dubrovniku, a nadopuna krštenja 25.09.2022. u Vidu.
11. Goran Vidović, sin Mije i Martine rođ. Čović, rođen 12.08.2022. u Metkoviću, kršten 23.10.2022. u Vidu.
12. Iva Jakić, kći Dragana i Antonije, rođ. Prusac, rođena 04.09.2022. u Metkoviću, krštena 06.11.2022. u Prudu.
13. Nikola Taslak, sin Zorana i Kristine, rođ. Marević, rođen 14.07.2022. u Dubrovniku, kršten 27.11.2022. u Vidu.

Krštenje Ivana Ereša u Vidu 01.05.2022

Prvopričesnici 2022.

Prva pričest u župi održana je 15. svibnja 2022 u župnoj crkvi u Vidu za 6 prvopričesnika, sakrament je udijelio župnik don Mile Čalo.

Ovogodišnji prvopričesnici su: Ana Kaleb, Filipa Kešina, Matko Ramić, Petra Volarević, Rita Dominiković i Toma Vuletić.

Krizmanici 2022.

Ovogodišnji krizmanici su: Martino Bjelopera, Gabriela Petković, Matea Boras, Ana Ramić, Katarina Bukovac, Ana Brnas, Petra Jurišin, Ivan

Medak, Vlatko Vučić, Ivana Medak, Luka Taslak, Kristijan Volarević, Radojka Volarević i Josip Taslak.

29. svibnja 2022. u župi je podijeljen sakrament svete potvrde (Krizme), podjelio ga je prof. dr. don. Boris Vidović za 14 krizmanika / krizmanica naše župe

Vjenčani u 2022.

1. Filip Zadro, sin Stipice i Anite rođ. Mucić iz Grljevića i Branka Marušić, kći Branka i Katice rođ. Suton iz Pruda. Vjenčani 21.05.2022. u Prudu.	2. Ante Smodlaka, sin Mladena i Jelene rođ. Radačić iz Klisa i Kristina Marušić, kći Zorana i Slađane rođ. Sršen iz Pruda. Vjenčani 23.09.2022. u Prudu.	3. Josip Jurilj, sin Gojka i Branke rođ. Marijanović iz Zavojana i Zdenka Ramić, kći Zdenka i Irene rođ. Kežić iz Vida. Vjenčani 24.09.2022. u Vidu.

Umrli 2022. godine iz naše župe

MARA TASLAK
udova Mije,
rođena Ilić
iz Vida

Rođena je 1924. godine, preminula 28.1.2022. g.

ČIRIL VOLAREVIĆ
pok. Petra

iz Vida
rođen je 1930. godine, preminuo 10.2.2022. g.

RAĐE VOLAREVIĆ-Ćirko
pok. Petra

iz Pruda
Rođena je 1936. godine, preminuo 28.2.2022. g.

NIKOLA VUČIĆ-Brsać
pok. Ambroza

iz Vida
Rođen je 1937. godine preminuo 7.4.2022. g.

MARA ILIĆ
udova Martina,
rođena Plećaš
iz Vida

Rođena je 1934. godine, preminula 22.4.2022. g.

NIKOLA-DRAGUTIN PEJAR
pok. Jure

iz Vida
Rođen je 1933. godine, preminuo 14.11.2022. g.

ANDRIJA SUTON-BEĆA
pok. Ante

iz Vida
Rođen je 1946. godine, preminuo 14.11.2022. g.

Don Marijo Volarević za svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije zaređen je 2003. U Nadbiskupiji je služio u župi Kaštel Lukšić, bio je odgojitelj u Sjemeništu i Bogosloviji, profesor na KBF-u u Splitu te pastoralno surađivao u drugim župama. Preminuo nakon teške bolesti u Splitu gdje je živio/radio. Odrastao u Metkoviću u župi sv. Nikole Biskupa, korijeni su mu iz župe Vid, s Dragovije.

Umrli 2022. godine iz drugih župa a pokopani u Vidu

ANA BRNAS
udova **Marijana, rođena Bukovac**
Rođena je 1940. godine
preminula 6.3.2022. g.
Rodom iz Vida,
živjela u Metkoviću

VINKA MAREVIĆ
udova **Joze, rođena Taslak**
Rođena je 1933. godine, preminula 18.3.2022. g.
Rodom s Dragovije,
živjela u Metkoviću

ANTE VOLAREVIĆ
pok. **Luke**
Rođen je 1940. godine,
preminuo 22.2.2022. g.
Rodom iz Pruda, živio u Njemačkoj

ANKA ILIĆ
udova **Petra**
rođena Vučić
iz Vida, živjela u Splitu
Rođena je 1931. godine preminula 1.7.2022. g.

LJUBOMIR MARUŠIĆ
pok. **Josipa**
Rođen je 1938. godine,
preminuo 16.9.2022. g.
Rodom iz Pruda, živio u Zagrebu

NADA TASLAK
Udova **Petra**
rođ. Volarević
Rođena je 1947. godine preminula 22.9.2022. g.
Rodom iz Pruda,
živjela u Metkoviću

DRAGO PETKOVIĆ
pok. **Petra**
Rođen je 1940. godine,
preminuo 4.10.2022. g.
Rodom s Ograda, živio u Metkoviću

IVANKA TASLAK
supruga **Ante, rođena Matić**
rođena je 1976. godine,
preminula 8.11. 2022.
Živio u Metkoviću

X

DRAGICA VUČIĆ
udova **Josipa**
rođena Kokorović
Rođena je 1956. godine,
preminula 19.11. 2022. g.
Živjela u Metkoviću

don **MARIJO VOLAREVIĆ**
pok. **Ante**
Rođen je 1976. godine,
preminuo 24.11.2022. g.

DAMIR ILIĆ
sin **Mirke**
Rođen je 1975. godine
tragično preminuo 11.12.2022. g.
Rodom iz Vida,
živio u Zvekovici

MARA MUSULIN
rođena **Volarević**
Rođena je 1936. godine,
preminula 19.12.2022. g.
Rodom iz Vida
živjela u Metkoviću

MARA PLEČAŠ
supruga **Nedjeljka**
rođena Bokan
Rođena je 1940. godine,
preminula 27.12.2022. g.
živjela u Metkoviću

DUŠAN MUSULIN
pok. **Jure**
Rođen je 1953. godine,
preminuo 31.12.2022. g.
Rodom s Dragovije, živio u Metkoviću

HSŠKD "Narona" u Vukovaru

Obilježavanje Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje 1991. godine HSŠKD "Narona" obilježila je na prigodan način. Zbog kiše otkazan je drugi dio izložbe ratnih fotografija „Mještani Vida i Pruda u Domovinskom ratu“, bakljada i predviđeni kulturni program na Naronskom trgu. Unatoč kiši na mostu smo upalili svijeće koje su donacija UOSI Prijatelj iz Metkovića. U noći 17.

studenog krenuli smo prema Vukovaru jednim minibusom iz Vida. Zajedno s članovima Udruge veterana 4. gardijske brigade, koji su zasebno putovali, stigli smo u ranojutarnjim satima. Po dolasku posjetili smo muzej "Mjesto sjećanja – Vukovarska bolnica 1991." Na ulazu smo pogledali kratki film o tragičnim događanjima u bolnici 1991. godine potom nastavili obilazak. Dugim,

uskim hodnikom spustili smo se u podrum gdje su postavljeni predmeti koji su dočarali uvjete pred okupaciju grada. Najveći dojam na nas su ostavili hladni zidovi, figure ranjenika i medicinskog osoblja u kojima se vidi simbol srca grada i ustrajnosti Vukovara. Zatim smo posjetili novouređeni Vukovarski vodotoranj s kojeg se pruža predivni pogled na cijeli grad i Dunav. Jedan

Kolona sjećanja u Vukovaru 18. studenog 2022.

Ovčara

od naših najstarijih sudionika na put se uputio upravo radi razgledanja vodotornjajer jer je do sada nekoliko puta posjetio Vukovar, ali sada mu je bila želja popeti se na obnovljeni simbol hrvatskog zajedništva. Nakon toga smo nastavili do mjesta "Masovne grobnice Ovčara" i "Spomen dom Ovčara" gdje nas je dočekaao pukovnik Petar Janjić-Tromblon, sudionik obrane grada 1991. godine. Čuli smo svjedočanstvo koje je njemu i sugrađanima obilježilo život tog hladnog studenog 1991. Nakon paljenja svijeća uputili smo se na Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata Vukovar gdje smo također zapalili svijeće kako bi odali počast nevinim žrtvama, braniteljima i civilima koji su stradali u obrani grada. U središtu grada napravili smo malu stanku za ručak i razgledali centar te krenuli na Mitnicu gdje smo s velikom hrvatskom zastavom sudjelovali na otvaranju spomenika vukovarskoj heroini Kati Šoljić i sinovima Niki, Ivi, Miji i Mati koji su poginuli u obrani grada. Kata Šoljić postala je simbol svih majki u Domovinskom ratu koje su izgubile sinove za našu

domovinu. Posebno smo bili počašćeni što smo imali priliku sudjelovati na otvorenju spomenika za ovu majku hrabrosti, patnje, vjere i nade. Po završetku programa uputili smo se na Trpinjsku cestu gdje smo kod spomenika generalu Blagi Zadri zapalili svijeću a zatim posjetili Spomen dom Trpinjska cesta. Iz Vukovara smo se uputili prema Andrijaševcima pored Vinkovaca gdje smo sa hrvatskom zastavom sudjelovali na mimohodu povodom obilježavanja 31. godišnjice stradanja Vukovara. Poslije cijelog dana domaći branitelji s kojima naši veterani njeguju dobre odnose ugostili su nas u sportskom domu. Tu smo se okrijepili, ugrijali i podružili, pa krenuli prema Bilju gdje smo bili smješteni.

Rano ujutro 18. studenog krenuli smo u Vukovar te sudjelovali u Koloni sjećanja od ratne bolnice do Memorijalnog groblja. Kiša koja je cijeli dan neumorno padala nije nas pokolebala da u Koloni sjećanja zajedno i ponosno nosimo veliku hrvatsku zastavu. Priključili su nam se brojni prolaznici, među njima i Željka Jurić poznata "djevojčica u

plavom kaputiću" koja je hodala ispred zastave baš kao i tog 19. studenog 1991. kada je držeći majku za ruku napuštala svoj grad. Po završetku Kolone sjećanja vratili smo se u grad i posjetili vojarnu gdje se nalazi Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar, smješten u prostorima bivše vojarne 204. vukovarske brigade. Nakon kratkog odmora i ručka krenuli smo kući. Za većinu nas ovo nije bio prvi posjet Vukovaru, ali nam je svima baš ovaj odlazak bio poseban.

Nakon ovog posjeta možemo reći samo jedno veliko hvala svim vukovarskim žrtvama. Hvala im za hrabrost, herojstvo i njihove živote. Hvala im za Vukovar i Hrvatsku. Ovim putem se želim zahvaliti i našim suputnicima, veteranima 4. gardijske brigade iz Metkovića koji su cijeli bili s nama i dijelili priče iz svojih ratnih dana te brinuli za nas mlade. Posebno bih htjela zahvaliti našem Branku Markoti koji je brinuo da svaki, pa i najmanji djelić plana bude ostvaren.

Ne želimo živjeti u prošlosti nego je učiti, cijeniti i poštovati, za bolje, mirnije i sretnije sutra svima nama.

Izložba fotografija

„Vidonjci u Domovinskom ratu“

Krešimir Jurić

Prošla je 31 godina od početka i 27 godina od završetka Domovinskog rata. Dug je to period a sjećanja su još svježija. Generacije su sanjale neovisnu državu i imale tu sreću ili nesreću da su najljepše godine svoje mladosti proveli u stvaranju neovisne Republike

Hrvatske. Nažalost, neki od njih s ovih fotografija više nisu s nama. „Udruga HŠŠKD Narona ovom izložbom se željela prisjetiti svijetlih trenutaka stvaranja neovisne Hrvatske te kroz jednu dokumentarnu vrijednost zabilježiti i obilježiti Dan pobjede i domovinske zahvalnosti.“, riječi su kojima je

Antea Bukovac najavila otvaranje izložbe fotografija „Vidonjci u Domovinskom ratu“. Izložba je otvorena 4. kolovoza 2022. na platou pored Arheološkog muzeja uoči Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, kada se obilježava i spomen na VRO Oluja. O izložbi su govorili sudionici Domovinskoga rata: autor izložbe Branko Markota, autor nekih izloženih fotografija Marko Marušić te dogradonačelnik Metkovića Robert Doko. Fotografije su izložene na 18 panela u velikom formatu koje prikazuju Vidonjce u Domovinskom ratu, počevši od narodnih, seoskih straža iz 1991. do oslobodilačkih akcija iz 1995. godine. Izložba je bila otvorena 4. i 5. kolovoza, a posjetili su je brojni i izrazili veliko oduševljenje.

MNK Prud

Nedjeljko Marušić

MNK Prud osnovali su 2004. godine Ante Volarević-Gento i Toni Jakić-Ćumo. U vrijeme osnivanja klub se jednu sezonu natjecao u UMA Metković nakon čega je došlo do velike pauze. Klub preuzimaju Petar Vuletić i Petar Volarević-Pečo 2011. godine te sudjeluju u natjecanju UMA Metković sljedeće četiri sezone (2011/2012, 12/13, 13/14, 14/15). Najzapaženiji rezultati u tim sezonama su dva 8. mjesta. Nakon 2015. slijedi trogodišnja pauza i tek 2018. godine skupina entuzijasta ponovno pokreće klub te se iste godine prijavljuje u natjecanje UMA Metković. U prvoj sezoni 2018./2019. klub osvaja svoj prvi trofej "fair play". Najbolji rezultat ekipe je iz prošle sezone, 6. mjesto s 31 osvojenim bodom te polufinale liga kupa. Natječemo se također po turnirima u dolini Neretve

i susjednoj Hercegovini na kojima se obično pojačamo pa samim tim napravimo bolji rezultat. Zadnja tri izdanja MNT *Marijo Nikolić Kiš* u Krvavcu smo došli do završnice u kojoj imamo jedno treće i dva druga mjesta. Sudjelovali smo na najpoznatijem Božićnom turniru u Mostaru 2021. godine i dospjeli do četvrtine finala. Tada je po prvi put u povijesti za naš klub zaigrao jedan Brazilac, Guilherme Dos Santos koji inače nastupa za HMNK Vrgorac u 1. HMNL. Prošle godine smo u susjednoj Hercegovini osvojili *Kočušu 3x3* što je najmasovniji turnir takve vrste na ovom području i na kojem je sudjelovalo čak 60 ekipa. U 2020. i 2021. godini smo organizirali dva turnira u našem mjestu *Malोनogometni turnir Prud 3x3*, na kojem su prve godine sudjelovale 32 ekipe a iduće 34, što je u dolini Neretve rekord u takvom formatu. Ekipe koje se natječe

u UMA Metković je sastavljena većinom od domaćih momaka te nekoliko prijatelja koji su uvijek spremni pomoć i obučiti zeleni dres kad god zatreba. Našu priču temeljimo isključivo na druženju, zajedničkim večerama i dobroj atmosferi, pa se tako možemo pohvaliti da u tekućoj sezoni (nerijetko i u prijašnje četiri) na svakoj utakmici imamo između 12 do 15 igrača uključujući voditelja, što nam daje epitet najmnogobrojnije ekipe u natjecanju. Činjenica pokazuje da nam je u prvom planu druženje a u drugom rezultat.

MNK Prud u sezoni 2022./2023. igraju: Igor Srna Lav, Tomislav Miletić, Stipe Pijević, Luka Marušić, Marin Jelčić, Ivo Kežić, Andro Bebić, Nedjeljko Marušić, Ivan Petković, Leo Kozina, Dragan Volarević, Zoran Primorac, Kristijan Volarević, Ante Marušić, Goran Marušić, Žarko Markota, Petar Vuletić, Josip Galov, Josip Petković. Predstavnici ekipe su Boris Galov i Ivan Volarević Dundo.

Sport-udruge-manifestacije

Branko Markota

Tijekom ljeta uredilo se dječje igralište pored crkve Gospe Snježne kojeg je financirao i proveo Grad Metković, Ustanova za kulturu i sport.

Nakon dvogodišnje pauze 27. srpnja u Vidu je održana kulturna manifestacija Rimsko noć u Naroni u organizaciji TZ grada Metkovića i Arheološkog muzeja Naroni. Događaj je zamišljen kao jednodnevni antički festival na kojem se dočarao duh Naroni i život starih Rimljana. Tema ovogodišnje manifestacije bila je CORONA (lat. *corona*: vijenac, kruna). U organizaciji Ustanove za kulturu i sport Metković, 4. kolovoza ispred crkve sv. Vida održana je predstava za djecu "Dobro se dobrim vraća". Riječ je o predstavi s 18 songova koji govore kako od malena trebamo činiti dobro jedni drugima jer se svako djelo dobrim vraća.

Na mjesnom igralištu u Momićima 18. prosinca održana je tradicionalna 8. Toćijada Momići 2022. na kojoj se umijećem spremanja toća predstavilo 16 ekipa. U jakoj konkurenciji nagradu za najbolji toć odnijela je ekipa iz Pruda "Klara i sinovi". Ekipa je složena na inicijativu Klare Jakić uz koju su sudjelovali Ante, Dragan i Antonia Jakić te Josip Marušić.

Lara Volarević, članica VK "Neretvanski gusar", u 2022. godini osvojila je niz medalja

Pobjednici Toćijade u Momićima "Klara i sinovi" iz Pruda

na regatama. Na Hrvatskom veslačkom prvenstvu (HVS) osvojila je brončanu medalju u četvercu na pariće (kadetkinje B), na regatama Kupa Dalmacije u dvojcu na pariće osvojila je jednu srebrnu i dvije brončane medalje. Na regatama Kupa Dalmacije osvojila je brončanu medalju u skifu te također u dvojcu na pariće na regatama Veslačkog saveza Dalmacije (VSD) jednu zlatnu i jednu brončanu medalju a na mini kupu VSD jednu zlatnu i dvije srebrne medalje.

Lara Volarević, bronca u četvercu na pariće

Prošla i ova godina protekla je bez pokladnih događanja zbog pandemije koronavirusa. Ipak, kako bi osjetili dašak mačkara, Mačkari Vid su organizirali dječji maskenbal na rivi gdje je priređen bogat program na radost djece i roditelja. Djeca su izrađivala maske, bilo je *ića i pića*, oslikavala su se lica a posebno-zabavni program vodio je Dado Čokolado. Za kraj su se djeca zabavila pinjetom umjesto krnje.

U organizaciji HSŠKD Naroni 14. svibnja 2022. u župnoj dvorani je prikupljena humanitarna pomoć za Ukrajinu. Nakon spremanja i razvrstavanja paketi su prosljeđeni Crvenom križu.

MNK Vid u sezoni 2021./22. UMA Metković, nije bio na razini ranijih godina. Znatno oslabljeni u sastavu ostvarili su 10. mjesto u konkurenciji 12 klubova. Ekipa je nastupala u sastavu Ante Šimunović-Ćima, Robert Pijević, Boris Pavković, Leon Kozarić, Josip Žderić, Marin Barišić, Mario Krstičević, Roko Volarević i Ivan Medak-Ćama.

Povodom obilježavanja Dana pobjede i 27. obljetnice vojno-redarstvene obljetnice Oluja 5. kolovoza zapaljeno je 30 baklji te je organiziran prigodni vatromet na mostu u Vidu.

Domagojevi gusari su sudjelovali na jubilaranom 25. Maratonu lađa. Iako smo bili po prvi put zajedno u lađi i bez treninga, dobro smo se držali do Komina. Kako se bližio kraj maratona, snaga je polako popuštala pa smo u Crnoj rijeci izgubili nekoliko mjesta. Po završetku maratona napravili smo zajedničku večeru, koju je

Aktivnosti

HŠSKD Narona

Domagojevi gusari na 25. maratonu lađa

pripremila vrijedna logistika na čelu s Pejom, s Vinkovačkim lađarima. Za Domagojeve gusare na brzinskim utrkama i Maratonu lađa veslali su: Leo Ilić, Miro Matić, Josip Šiljeg, Ivan Krstičević, Kristijan Jurišin, Roko Markota, Josip Volarević, Ivan Vučić, Nikola Vučić, Luka

Vučić, Luka Dominiković, Nikola Marević, Josip Gnječ, Marko Mujan, Duje Penić, Goran Penić, Dejan Dobrečević, Paulo Vlašić, Frano Pulig, Niko Gleđ i Mirko Ramić.

U konkurenciji na Bosutu u lađama s ravnim dnom Domagojevi gusari osvojili su prvo

mjesto ispred ekipa Veterana 4. gardijske brigade i Vinkovačkih lađara.

I ove godine HŠSKD Narona napravila je božićni ugodaj na Naronskom trgu u središtu mjesta. Postavljene su jaslice i okićen bor te su postavljene skulpture sobova i snjegovića.

Domagojevi gusari prvi na maratonu lađa u Vinkovcima

Ostala značajnija događanja

u župi tijekom 2022. g. u kratkim crticama

Od **25. do 27. siječnja** polarni val hladnoće donio nam je zahlađenje. Najniža temperatura bila je -4,7 stupnjeva, 25. siječnja u 7 sati ujutro. Dana 26. siječnja zabilježeno je -4 stupnjeva u 6 sati ujutro.

Dana **13. veljače**, u okviru 8. kola rekreativne XC zimske lige Dalmacije, BK Metković organizirao je biciklističku rekreativnu utrku Cross country XCP u Vidu. U glavnoj utrci nastupio je 91 natjecatelj iz Hrvatske, BiH i Crne Gore. Pobjednik utrke bio je Goran Cerović član BK Pljevlja iz Crne Gore kojem je ovo četvrta pobjeda na Čamberici.

Dana **18. svibnja** Arheološki muzej Naron obilježio 42. Međunarodni dan muzeja te 15. obljetnicu od otvorenja. Ovogodišnji program bio je u znaku 27. edukativne muzejske akcije i prezentacije programa *Ples u antici* na platou ispred crkve sv. Vida. U realizaciji programa sudjelovali su profesori i učenici iz Metkovića, Opuzena i Ploča koji su okupljenima predstavili svoje radove i zapažanja o plesovima u antičkom dobu te kako se ples prikazivao u antičkoj umjetnosti.

Dana **21. listopada** učenici Područne škole Vid sa svojim učiteljicama posjetili su Dom za starije *Villa Maria* u Opuzenu povodom Dana kruha. Djeca su obradovala korisnike doma igrom i plesom a oni su, zajedno s djecom, na stari način zamijesili i ispekli kruh i kolačiće.

Od **27. studenog do 4. prosinca** trajala je humanitarna akcija u Vidu i Prudu u kojoj se prikupljala hrana, higijenske potrepštine i slatkiši. Sve što je skupljeno donirano je Domu za nezbrinutu djecu Ivana Pavla u Međugorju.

Sve skupljeno donirao je domu za nezbrinutu djecu "Ivana Pavla" u Međugorju

DVD Vid

Zapovjednik DVD Vid Ivan Slavković
Tajnik Vinko Brnas

U pastoralnome centru u Vidu 26.11.2018. održana je osnivačka skupština Dobrovoljnog vatrogasnog društva Vid kojoj je prisustovalo tridesetak osoba. Kako samo ime govori, sjedište DVD Vid je u našem mjestu a trenutna dislokacija opreme i vozila je na adresi Ilirska bb gdje nam se nalazi stambeni kontejner. Djelujemo na području VZG Metkovića uz JVP Metković i DVD Metković. Nakon osnutka pa sve do danas, društvo je prolazilo kroz teška i izazovna vremena. Možemo samo istaknuti da je, nedugo nakon osnutka, društvo izgubilo tadašnjeg zapovjednika i osobu koja je bila pokretač ove priče. Naš trud i zalaganje su prepoznala okolna vatrogasna društva koja su nam donirala svoju opremu i vozila te su nam puno pomogli u savladavanju izazova s kojim smo se susretali pri obavljanju vatrogasnih zadaća. Također i ovim putem im se na tome zahvaljujemo.

Društvo trenutno ima 50 članova od čega 22 operativna vatrogasca te se nadamo da će taj trend rasti s novim organiziranim tečajevima za polaganje dobrovoljnog vatrogasca, kao što se pokazalo i do sad. Moramo izdvojiti i naglasiti da imamo dvije dame koje su se odazvale te smo jako ponosni na njih jer su *rame uz rame* s našim dečkima. Operativci

su prolazili kroz razne obuke, edukacije i specijalizacije a neke ćemo od njih i navesti: gašenje požara na otvorenom prostoru i prijevoz helikopterom, rad sa motornom pilom, specijalist strojar, ronilac R1 i R2, rad s izolacijskim aparatima te ostala usavršavanja. Tako smo u ovih pet godina savladali uspješno 30-ak intervencija koje su bile izazovne i zahtjevne.

Spomenut ćemo one od značaja u kojima su se naši vatrogasci susretali: godišnji požari trske u zaštićenom rezervatu, u 2020. godini potres na Banovini (Petrinja), u 2021. godini potraga za nestalom osobom, u 2022. godini bio je veliki požar u mjestu Prud i Vid.

Od poziva pa do samog mjesta intervencije treba nekako i doći pa imamo naš mali vozni park s kojim, bez obzira na godine i njihovo stanje, uspijemo savladati zadaće. Imamo vozilo marke Tam 80T35 (1989.) s 500 l vode, vozilo za prijevoz vatrogasaca marke Isuzu (1992.). Vozila s kojima naši vatrogasci izlaze na intervencije za sada služe svrsi s obzirom na godine ali ih je sve teže održavati. Također, naši vatrogasci sudjeluju i u

ostalim aktivnostima bile one sportske ili edukativne naravi i rada te druženja s djecom. Zbog zahtjevnog terena, guste borove šume i zaštićenog rezervata *Pod Gredom* koje je stanište za razne životinje te radi lakšeg obavljanja poslova, društvo planira nabaviti vatrogasne cisterne te opremu za šumske požare koja će im olakšati rad na terenu. Nadamo se, koliko god vremena bila teška, da ćemo uspjeti realizirati planove kao i do sada, uz pomoć susjednih društava ili nas samih.

Epidemija COVID-19, povratak na „staronormalno“

Branko Markota

Nakon što je 24. veljače 2022. Rusija izvršila agresiju na Ukrajinu, gotovo je nestalo koronavirusa u medijima i javnosti, kao da se više ne događa oko nas. Početkom ožujka ukinute su mjere obveznog testiranja u javnim prostorima iz 2021. godine. Od 18. ožujka 2022. produženo je radno vrijeme kafića, ukinuto jednom tjedno samotestiranje djece koje je trajalo oko mjesec dana.

Nakon dvije godine došao je taj dan! Odlukom Stožera civilne zaštite RH od 9. travnja

2022., dan uoči Cvjetnice, ukinute su sve dotadašnje mjere a nošenje maski ostalo je obvezno jedino u zdravstvenim ustanovama. Sve epidemiološke mjere koje su se odnosile na vjerska okupljanja prestale su vrijediti u subotu 9. travnja, istaknuo je u službenom dopisu predsjednik Hrvatske biskupske konferencije (HBK) zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Unatoč navedenoj odluci, na blagdan Cvjetnice u našoj župi ipak nije održana tradicionalna procesija te nije bilo žudija za Uskrs. Ubrzo

nakon toga mjere su se se nakon nekog vremena vratile na „staronormalno“. Dopušteno je pružanje znaka mira za vrijeme mise i obred sprovoda vratio se na „staro“. U posljednje dvije godine otkad su dopušteni sprovodni obredi u našoj župi se iz mrtvačnice išlo na groblje gdje je vršen ukop a potom u crkvu na sv. misu. Prvi sprovod „po starom“ pok. Mare Ilić iz Vida održan je 23. travnja te se kao i ranijih godina hodilo iz mrtvačnice u crkvu na svetu misu a nakon toga je bio ukop na groblju.

Nove kamere za prijenos svete mise iz Vida

Prijenos svete mise iz Vida na YouTube

Vicko Marušić

Prijenos svete mise iz župne crkve u Vidu započeo je davne 2008. godine kada smo bili među rijetkima koji su u to vrijeme imali nešto takvo

(prijenos u VGA kvaliteti slike 640x480 px rezolucija). Protokom vremena oprema je postala stara i nedostatna za prijenos. Shodno mogućnostima

prvo smo kupiti novo računalo, nakon toga novu opremu za Internet te naposljetku i nove kamere koje imaju Full HD kvalitetu slike. Nove kamere u župnoj crkvi postavljene su 10. Veljače 2022. dok je prvi prijenos u znatno boljoj kvaliteti slike i zvuka bio u Nedjelju 13. Veljače.

20. Veljače započeli smo prijenos svete mise preko YouTube kanala „Vidonjac“ u HD kvaliteti slike i zvuka. Nakon završetka prijenosa uživo imate mogućnost pregledavanja svetih misa koje su dostupne 30 dana od dana prijenosa.

Kada bude financijskih mogućnosti u planu je kupnja dodatnih kamera s kojima ćemo biti u mogućnosti prenositi i procesije.

Susret žudija

Vodice 18.04.2022

Tekst: Festival Žudija.facebook.com

Na Uskrsni ponedjeljak u župi Našašća svetoga Križa i crkvi Gospe od Karmela na brdu Okit u Vodicama održao se "Susret žudija". Posljednji „Vodički festival žudija“ održan uživo bio je 19. po redu u Oklaju 2019. godine. Zbog tadašnje situacije i uvedenih mjera zaštite od koronavirusa idući festival održao se *online*. Planirano je da se sljedeći festival održi u župi Slivno Ravno, međutim na snazi su bile mjere, pa se u takvim okolnostima susret nije mogao organizirati. Ipak, organizatori su odlučili da se susret žudija održi. Kako je prvi susret žudija bio u Vodicama a iz tog susreta prešao je u smotru žudija te poslije u festival, dogovoreno je da se čuvari Kristova groba okupe kao na samom početku - u Vodicama. S obzirom na tadašnje mjere na susret je stiglo samo

nekoliko predstavnika iz svake župe u svojim žudijskim odorama.

Susret je započeo okupljanjem u Moto klubu Okit odakle su se žudije uputile u povorci prema Okitu. Hodočašćeci i penjući se uz Okit, molili su svetu kronicu. U 12 sati slavljena je sveta misa u crkvi Gospe Karmelske. Osim Čuvara Kristova groba, na svetoj misi su sudjelovali gosti i župljani Vodica. Svetu misu je koncelebrirao don Ante Ledić, koji je došao sa skupinom žudija iz Novog Travnika a predslavio je fra Ivan Bradarić, gvardijan

sv. Frane i rektor nacionalnog svetišta sv. Nikole Tavelića u Šibeniku. Domaćin i župnik don Franjo Glasnović pozdravio je pristune na početku svete mise. Akademski snimatelj i idejni začetnik smotre i Festivala žudija Šime Strikoman snimio je svoju milenijsku fotografiju s okupljenim žudijima i sudionicima susreta na platou ispred crkve. Fotografija je osmišljena kao simbol i natpis Okita. Zajedničko druženje i okrepa za sve sudionike organizirani su u Moto klubu Okit. Sljedeći festival žudija bit će u župi Slivno Ravno 2023 godine.

Uz petnaestu obljetnicu

otvorenja Arheološkog muzeja

Narona za posjetitelje

mr. sc. Toni Glučina,
ravnatelj Arheološkog muzeja Narona

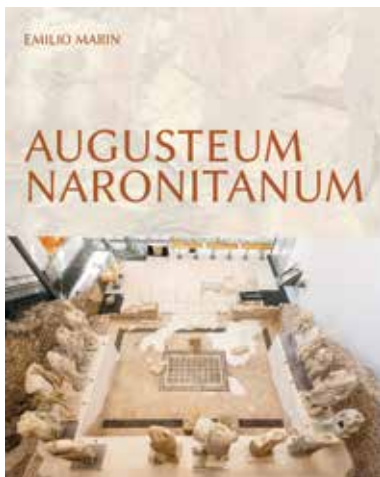
Većina mještana Vida će se prisjetiti otvorenja Arheološkog muzeja Narona za posjetitelje 18. svibnja 2007. godine. Tog dana, povodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja, za javnost je otvorena jedinstvena muzejska ustanova u

Republici Hrvatskoj. Otvoren je specijalizirani arheološki muzej s *in situ* prezentacijom rimskih arhitektonskih ostataka unutar muzejske zgrade, što je još uvijek jedinstveno u hrvatskim okvirima.

U posljednjih 145 godina, od kada se sustavno registriraju pronađeni nalazi s lokaliteta

Narona, prikupljena je bogata arheološka građa, ponajviše iz rimskog razdoblja. Dio te građe bio je izložen u Arheološkoj zbirci Narona koju je krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća u školskoj zgradi u Vidu postavio Arheološki muzej u Splitu. Otkriće rimskog hrama Augusteuma na

Naslovnica publikacije *Augusteum Naronitanum*, autora Emilija Marina (foto:Marin Veraja)

naronitanskom forumu sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća izazvalo je veliko medijsko zanimanje te je odlučeno da se hram i okolne arhitektonske strukture izlože *in situ* u zatvorenom prostoru na glavnom vidonjskom trgu. Ideja o gradnji muzejskog paviljona nad ostacima hrama potekla je od akademika Emilija Marina, koji je ujedno bio i voditelj najopsežnijih arheoloških

iskopavanja u Vidu. O muzeološkim promišljanjima, programu prezentacije i poslovima koji su napravljeni od nastanka ideje o gradnji muzejskog paviljona do otvorenja samog muzeja za posjetitelje moguće je saznati u drugom dijelu knjige *Augusteum Naronitanum*, u izdanju Arheološkog muzeja Naroni i Hrvatskog katoličkog sveučilišta, a koja je objavljena 2021. godine. Senzacionalno otkriće Augusteuma i najbrojnije skupine carskih kipova u Rimskom Carstvu bio je poticaj za gradnju muzejske zgrade u kojoj bi se ovaj jedinstven nalaz prezentirao na najbolji mogući način. Kontinuirano zanimanje i reakcije publike na ponuđene sadržaje mogu se iščitati i iz knjige dojmova Arheološkog muzeja Naroni te svjedoče kako su ideja o *in situ* prezentaciji i cjelokupni projekt bili potpuno opravdani.

Prije spomenutog otvorenja

muzeja za posjetitelje, odlukama Vlade RH u 2006. godini, u Vidu je osnovana nova muzejska ustanova – Arheološki muzej Naroni. Mlada ustanova treba je najprije steći publiku i nametnuti se kao nezaobilazno odredište posjetitelja zainteresiranih za antičko nasljeđe. Svi naponi na početku rada bili su usmjereni ka tom cilju. U godinama koje su uslijedile nakon otvorenja muzej je stekao svoju stalnu publiku. Organizirani muzejski programi pažljivo su birani kako bi se zadovoljile potrebe posjetitelja svih dobnih skupina. Antičko nasljeđe Vida promoviralo se kroz raznovrsna događanja a najveća pozornost se pridavala mlađoj publici. Arheološki muzej Naroni sudionik je svih nacionalnih muzejskih akcija koje se provode u Republici Hrvatskoj. Osim toga, inicijator je i samostalnih događanja u kojima se osobita pozornost

Privremeno konzervirana višeslojna rimska arhitektura u ulici Tade Suton (foto:Toni Glučina)

pridaje pedagoško-andragoškom radu. U posljednjih petnaest godina održana su brojna predavanja, koncerti, prezentacije, raznovrsne izložbe, pedagoške i andragoške radionice, dječje igraonice, prezentacije rezultata eksperimentalne arheologije i dr. Arheološki muzej Naronu provodi i arheološka iskopavanja u Vidu te na području zapadnog dijela Dubrovačko-neretvanske županije. Također, održava naronitanske lokalitete kod crkve sv. Vida, crkve u Erešovim barama te sjeverne, zapadne i južne poteze gradskih zidina Narone. U višegodišnjim kampanjama provodi se i rekonzervacija arhitektonskih ostataka naronitanskih lokaliteta koji su ugroženi utjecajem atmosferilija. U 2022. godini zahvaljujući sredstvima Dubrovačko-neretvanske županije provedena je privremena konzervacija višeslojne rimske arhitekture i manje ulice s kanalizacijskim sustavom iskopane između ulica Ante Taslaka i Tade Suton. Na ovom lokalitetu je planirano uređenje arheološkog parka, s mogućnošću njegovog širenja u budućnosti, što će sigurno pridonijeti boljoj turističkoj ponudi Vida.

Sve gore navedeno pokazuje kako glavna muzejska zgrada ne zadovoljava prostorne potrebe za raznovrsne programe u organizaciji muzeja. U projektu je zgrada bila zamišljena kao muzejski paviljon a ne sjedište muzejske ustanove te joj nedostaju prostori za brojne muzejske sadržaje. Stoga se prostorije stare zbirke u školskoj zgradi u Vidu i dalje koriste kao muzejski radni i

Zračni snimak gradilišta nove muzejske zgrade (foto: Mihael Talajić)

skladišni prostori. Osim toga, iznajmljivanjem je nadomješten nedostatak dodatnih radnih prostorija za djelatnike. Dio djelatnosti (računovodstveni poslovi) obavlja se u Metkoviću. Prostorna nedostatnost i činjenica da djelatnici rade na tri lokacije u Vidu i jednoj u Metkoviću dugoročno onemogućavaju kvalitetan rad muzeja. Ministarstvo kulture i medija RH uvidjelo je objektivne poteškoće s kojima se ustanova susreće od otvorenja te je pomoglo u izradi dokumentacije i počelo izgradnju nove muzejske zgrade. Nova zgrada, radno nazvana Lapidarij, gradi se na dijelu zapuštenog državnog zemljišta između ulica dr. Franje Tuđmana i Ilirske a parcelu s istočne strane zatvara mjesno groblje. Zgrada se gradi izvan antičkih gradskih fortifikacija a rezultati provedenih probnih istraživanja pokazali su da je zemljište arheološki sterilno što je bitno olakšalo samu izgradnju. Prema projektu u novoj muzejskoj zgradi trebali bi se nalaziti svi upravno-administrativni poslovi, stručni poslovi (kustos, restaurator, dokumentarist), tehničko osoblje i

poslovi marketinga. U drugom dijelu zgrade predviđen je stalni postav kamenih spomenika iz muzejskog fundusa, polivalentna dvorana i prostor za povremene izložbe. U zgradi je predviđen i apartman za gostujuće stručne suradnike i goste Muzeja. Okoliš nove zgrade funkcionirat će kao otvoreni javni prostor u kojem će se nalaziti edukativni botanički vrt i igrališta za djecu te prostor za relaksaciju odraslih.

Nadamo se kako će do 20. obljetnice od osnivanja Arheološkog muzeja Naronu ili njegovog otvorenja za posjetitelje radovi na novoj muzejskoj zgradi biti gotovi te da će to dati poticaj za daljnji razvoj muzejske djelatnosti u Vidu i imati pozitivan gospodarski učinak na mjesto Vid i na šire neretvansko područje. Za potrebe zbornika radova stručnog znanstvenog skupa „Metković 600 godina“ – povodom šestote godišnjice prvog spomena imena grada Metkovića 1422. godine (u tisku) predan je rad *Petnaest godina Arheološkog muzeja Naronu* u kojem se može dobiti više informacija na ovu temu s citiranom literaturom.

Veliki požar između Vida i Pruda

Branko Markota

Nakon nekoliko godina „mirovanja“ 18. ožujka 2022. iz Crnića se proširio požar prema Vidu i Glibuši a zatim do Pruda. Cijeli taj dio posebnog ornitološkog rezervata, močvarno područje „Prud“ je izgorjelo. Vatra potpomognuta vjetrom poharala je taj dio kojeg ništa nije moglo ugasiti jer se radilo o gustoj suhoj trstici. Vatra je došla do ceste Metković-Vid gdje je izgorio jedan platenik s povrćem a zatim je zahvatila dio oko crkve sv. Vida. Na Pristupku kod autobusne čekaonice, vatra je došla na 20 m ispod ceste. Izgorio je jedan čamac i cijevi za navodnjavanje a požrtvovnošću mještana koji su zalijevali vodom motora za natapanje, spašena su dva platenika. Inače, koliko mještani pamte, a desetljećima je blato

gorjelo svake godine, na tom dijelu vatra nikada nije prešla Norilj do ovog puta. Koliko je požar bio jak, govori činjenica kako se crni gusti dim vidio iza Rujnice i u Pločama dokud je dopirao pepeo od trstike.

Ispod zadnjih kuća na Pristupku vatra je također prešla Norilj i zahvatila dio šume poviše ceste koji su vatrogasci uspjeli ugasiti. No malo dalje gdje je gušća, mlada šuma nisu uspjeli, pa je vatra nastavila gorjeti uzbrdo prema vrhu Gaja te prešla protupožarni put koji kroz šumu ide iz Pruda u Vid. Vatra je negdje oko 21 sat stavljena pod kontrolu. Gorjelo je i blato do ceste u Ivanovoj dragi kod tzv. Babine škrinje (rimski znak uklesan u stijeni), a zbog požara je jedno vrijeme bio zatvoren promet između Vida i Metkovića te

Požar iz blata zahvatio je gustu borovu šumu tzv. "Gaj"

cesta između Vida i Pruda gdje su se tek predvečer vozila puštala naizmjenice. Između Vida i Pruda nalazi se gusta borova šuma koja je iza Domovinskog rata u cijelosti opožarena. Naši stari tu šumu zovu Požar, vjerojatno kao sjećanje na taj davni požar, ne onaj koji se dogodio prije dvadesetak godina. Šuma se nakon toga obnovila iako je šumarija zadnjih godina vršila čišćenje i potkresavanje.

Život u Nadbiskupskom sjemeništu u Splitu

Ante Kristijan Marušić

Dan u sjemeništu započinje buđenjem u 6:15 h i osobnom molitvom ili molitvom časoslova. Subotom i nedjeljom je duže spavanje. Sveta Misa je poslije molitve a ponekad i navečer

Ante Kristijan Marušić u sjemenišnoj kapeli u Splitu

prije večere. Nedjeljna misa je sa bogoslovima u 9:30 h ili u jednoj splitskoj župi te zajednički ručak. Poslije jutarnje svete mise je doručak sa odgojiteljima a nakon toga nastava od 8 h sati do 13:50. Ručak je u 14 sati osim subotom i nedjeljom kada je u 12:30 h. Poslije ručka imamo slobodno vrijeme do 16:15 kada slijedi molitva prije učenja, a samo učenje je do 18:30 h.

Subotom imamo slobodno vrijeme do 18 h nakon čega započinje krunica. Taj dan je osobno učenje po potrebi. Slobodno vrijeme se može provest u gradu ili po vlastitoj želji.

Večera sa odgojiteljima

započinje u 19 h a prije toga je 20 minuta večernje molitve. Utorkom i četvrtkom je euharistijsko klanjanje.

Slobodno vrijeme imamo i poslije večere kada je molitva pod nazivom „Povečerje“ i nakon toga se ide na spavanje. Kroz svibanj i listopad molitva krunice je u 21 h.

U sjemeništu imamo kafić, teretanu, informatičku sobu, sobe, kapelu gdje se održavaju svete mise, kuhinju, sportsku i sjemenišnu dvorana te knjižnicu. Na prvom katu je Nadbiskupijska klasična gimnazija don Frane Bulić. To je ukratko život u splitskom sjemeništu.

Statistika padalina

u 2022. godini

Vicko Marušić

Mjesec u godini	Količina padalina
1. mjesec - siječanj	11,0 mm
2. mjesec - veljača	57,2 mm
3. mjesec - ožujak	35,7 mm
4. mjesec - travanj	68,2 mm
5. mjesec - svibanj	15,6 mm
6. mjesec - lipanj	46,0 mm
7. mjesec - srpanj	12,5 mm
8. mjesec - kolovoz	59,2 mm
9. mjesec - rujan	120,2 mm
10. mjesec - listopad	16,6 mm
11. mjesec - studeni	194,7 mm
12. mjesec - prosinac	169,1 mm
Ukupno 2022. godina	806,0 mm

- 2022. godina je druga najsušnija u posljednjih 15 godina od kada se u Vidu vrši mjerenje količine oborina, najsušnija je bila 2011. kada je izmjereno 660,9 mm kiše.

Min/Max temperature

u 2022. godini

Mjesec u godini	Min. temperatura	Max. temperatura
1. mjesec - siječanj	25.01.2022= -5,7°C	01.01.2022= 19,6°C
2. mjesec - veljača	02.02.2022= -0,5°C	18.02.2022= 18,3°C
3. mjesec - ožujak	13.03.2022= -3,2°C	23.03.2022= 24,3°C
4. mjesec - travanj	05.04.2022= +3,0°C	15.04.2022= 25,5°C
5. mjesec - svibanj	02.05.2022= +9,1°C	27.05.2022= 33,7°C
6. mjesec - lipanj	01.06.2022= +16,4°C	28.06.2022= 38,6°C
7. mjesec - srpanj	12.07.2022= +16,2°C	23.07.2022= 39,7°C
8. mjesec - kolovoz	14.08.2022= +15,8°C	07.08.2022= 40,3°C
9. mjesec - rujan	24.09.2022= +7,4°C	06.09.2022= 32,0°C
10. mjesec - listopad	21.10.2022= +7,8°C	19.10.2022= 27,9°C
11. mjesec - studeni	28.11.2022= +2,2°C	01.11.2022= 26,3°C
12. mjesec - prosinac	20.12.2022= +0,9°C	10.12.2022= 18,5°C

- 2022. godina u Hrvatskoj je najtoplija od kada je mjerenja.
- U Vidu je 12-i mjesec bio najtopliji u povijesti, prosječna temperatura iznosila je 10,1°C, također u 31 dan nije zabilježena temperatura ispod 0°C što se nikada nije dogodilo.

Dalmacija

*Dalmaciju ne čini samo sinje more,
bitno je voljeti i njene gore i kamene dvore.*

*Dalmaciju ne hrani samo maslina stara,
mnogo je odgojila i smokva i mandarina prava.*

*Dalmaciju ne čuva samo bura i jugo,
mnogi prekrasni otoci stražare dugo, dugo.*

*Dalmacija ne privlači samo turiste strane,
i riba doziva galebove kad sunce grane.*

*Dalmaciju ne možeš opjevati u pjesmi ovoj,
ni kad pršut uz vino nazdravlja u konobi novoj.*

*Dalmacija nije samo bijela boja,
Hajduka voli cijela obitelj moja.*

VID VUČIĆ, 6B

Neretvanska trupica

*Neretvanska trupica lagana je barka,
vrckava je, vjerujte, nije varka.*

*Od drva napravljena je stara dama,
katranom crnim premazana je i sama.*

*Štiti se od sunca, na dnu joj sijeno,
ne žuri joj se, vozi se polako i lijeno.*

*Stoječki je vesla jedno veslo,
upri jače, njeno je geslo.*

*Korisna je prije više bila,
a sad se diči naša neretvanska vila.*

VID VUČIĆ, 6B

USKRŠNA SVIJEĆA

Dolores Mamišić
27. Brud

Stihovi

*Dobro vam došla Badnja večer,
Božić dođe, nek u pakao vrag uteče,
Moja baka svima reče,
Niz lice joj suza teče,
Od radosti ona reče,
Nećeš vraže sa nama biti,
Tvoj se pakao sa njime se kiti,
Sa nama će Bog biti,
Sa bršljanom kuća se okiti,
Sin božji on će se roditi,
Mi ćemo se Isusu veseliti,
On će sa nama biti.*

ŽARKO MARKOTA, 2019

Mudraci se klanjaju Isusu

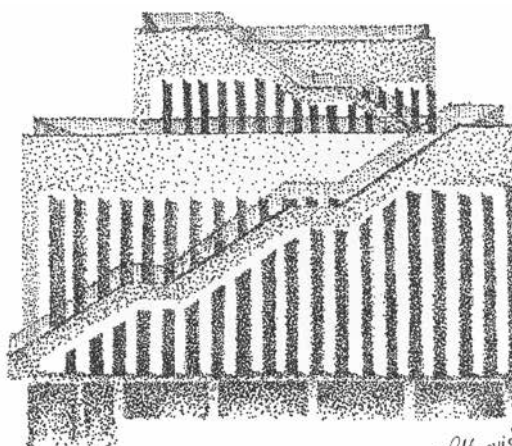
Iva Volarević, 2 razred-Prud

LEONA MARUŠIĆ
2.R. PRUD

L. Marevic
2012.

L. Marevic
2012.

L. Marevic
2012.

Moja crkva

Moja crkva nalazi se u Prudu. Njezin zaštitnik je Sv. Ivan Krstitelj koji se slavi 24.6. Crkva je sagrađena 1989 godine volonterским radom mještana Pruda. Unutrašnjost crkve je lijepo ukrašena, najupečatljivija je slika iza oltara koja prikazuje Isusovo uskrsnuće. U crkvi se nalaze kipovi Sv. Ivana Krstitelja i Sv. Leopolda Mandića. Misa je svake Nedjelje i blagdana, osjećam se jako lijepo u njoj, obožavam svoju crkvu.

PATRICIJA MARUŠIĆ, 3. RAZRED

Moja obitelj

Zovem se Petar. Živim u Prudu, imam 9 godina i idem u treći razred. Moja obitelj ima četiri člana. Moja mama se zove Klara, tata se zove Ante a moj brat se zove Jakov. Volim se družiti s svojom obitelji, često putujemo, najviše volim kada smo na Kupresu-uživamo u snježnim radostima.

Volim provoditi vrijeme vani, šetati u prirodi, igrati lopte i voziti bicikl. Često se zabavljamo igrajući društvene igre. Najviše volim svoju obitelj.

PETAR JAKIĆ, 3. RAZRED-PRUD

Moja škola

Moja škola zove se Don Mihovil Pavlinović, PŠ. Prud. Osnovana je 1956 godine. Ove godine u cijeloj školi je 14 učenika.

U prvom razredu je 4 prvaša, u drugom razredu je 5 učenika, u trećem razredu su 3 trećašića, u četvrtom razredu su 2 četvrtiša. Škola ima dvije učionice i jednu zbornicu. U svakoj učionici su dva razreda. U prizemlju škole je velika dvorana koja se koristi za različite prigode. Ja volim ići u našu školu jer se družim s svojim prijateljima i učim novo gradivo koje će mi pomoći u životu. U školi se također često i rado igram s svojim prijateljima.

IVAN VOLAREVIĆ, 3. RAZRED-PRUD

Tvoja zemlja i Kolijevka

*Svaka tuđa zemlja, tuga je golema,
Svaka tuđa zemlja natopljena suza,
Svaka svoja zemlja lijepa je ko ruža.
Iako je ona natopljena suza,
Za nas uvijek lijepa ko najljepša ruža.
U tuđemu svijetu stranac uvijek budeš,
I kad spavaš i kad se probudiš,
Niko te ne voli, srce ga ne boli.
Svoju zemlju voli,
I njezine staze ne daj drugome,
Da te ne pregaze.
Uvijek budi svoj na svome,
Svoju zemlju ne daj nikome.
Niti je daj, niti prodaj,
Svoju zemlju lijepo gledaj.
Tvoja zemlja jedina kolijevka,
Od rođenja do vijeka,
Nostalgija nema lijeka.*

ŽARKO MARKOTA, 2019

**blagdani sv. Leopolda, sv. Vida,
sv. Ivana, Presvetog Srca Isusova
Gospe od Snijega**

